

NATURA DRNIŠ

Održivi razvoj drniške prirodne baštine pod ekološkom mrežom Natura 2000

Projektni zadatak

AKCIJSKI PLAN UPRAVLJANJA POSJETITELJIMA

Drniš, kolovoz 2019.

Operativni program
**KONKURENTNOST
I KOHEZIJA**

**EUROPSKI STRUKTURNI
I INVESTICIJSKI FONDOVI**

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo regionalnoga razvoja
i fondova Europske unije

Europska unija
Zajedno do fondova EU

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog fonda za regionalni razvoj

- Projekt:** NATURA DRNIŠ | Održivi razvoj drniške prirodne baštine pod ekološkom mrežom Natura 2000
- Korisnik:** Grad Drniš
- Ukupna vrijednost projekta:** 5.674.022,42 kn
- Iznos EU potpore:** 4.765.774,50
- Aktivnost:** Akcijski plan upravljanja posjetiteljima
- Voditelji izrade Akcijskog plana:** Vesna Vukadin | Park bureau d.o.o. Zagreb
Krešimir Grubić | kreator[atk], Šibenik
- Naručitelj:** **Grad Drniš,**
Trg kralja Tomislava 1
22320 Drniš
Josip Begonja, Gradonačelnik
gradonacelnik@drnis.hr | +385 (0)22 888 831
- Ivana Sučić, pročelnica Upravnog odjela za gospodarstvo, financije i društvene djelatnosti
ivana.sucic@drnis.hr | +385 (0)22 888 845
- Članovi radne skupine:** **Grad Drniš**
Ivana Sučić, pročelnica Upravnog odjela za gospodarstvo, financije i društvene djelatnosti
- Javna ustanova Priroda Šibensko-kninske županije**
Marko Plenča – Mudrić, stručni suradnik – čuvar prirode I vrste
Tina Dragutin Burić, voditeljica Službe stručnih poslova zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja
Anita Babačić Ajduk, ravnateljica
- Javna ustanova Nacionalni park Krka**
Ivona Cvitan, rukovoditeljica Službe za turizam, promidžbu, prezentaciju i ugostiteljstvo
- Turistička zajednica Grada Drniša**
Josipa Čupić, Direktorica

Drniš, 2019.

Projekt je financiran u okviru Operativnog programa "Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.". Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Grada Drniša.

Za više informacija o EU fondovima posjetite www.strukturnifondovi.hr

Sadržaj

1. Uvod	5
2. Obilježja područja	5
2.1. Definicija područja	5
2.2. Smještaj i prometna povezanost	9
2.3. Prirodna obilježja	10
2.4. Kulturna obilježja	12
2.5. Demografska obilježja	13
2.6. Gospodarstvo	15
3. Obilježja posjećivanja	16
3.1. Izgrađena posjetiteljska infrastruktura	19
4. Zone posjećivanja	21
4.1. Spektar mogućnosti doživljaja po zonama posjećivanja	22
5. Evaluacija i zaključci	31
6. Upravljanje posjećivanjem	32
6.1. Vizija	32
6.2. Ciljevi upravljanja	33
6.3. Aktivnosti	34
6.4. Dinamika provedbe	38
7. Literatura	42

1. Uvod

Akcijski plan upravljanja posjećivanjem (APUP) na području ekološke mreže NATURA 2000 unutar Grada Drniša izrađen je u okviru provedbe projekta „NATURA DRNIŠ-Održivi razvoj drniške prirodne baštine pod ekološkom mrežom Natura2000“ (NATURA DRNIŠ). Plan su izradili vanjski stručnjaci temeljem analiza postojećih dokumenata, konzultacija s radnom grupom za izradu Akcijskog plana, obilaska terena i individualnih konzultacija s dionicima. Radnu grupu za izradu akcijskog plana čine predstavnici Grada Drniša, Turističke zajednice (TZ) Grada Drniša, Javne ustanove Priroda Šibensko kninske županije (JU Priroda ŠKŽ) te Javne ustanove Nacionalni park Krka. Proces izrade APUP utemeljen je na Smjernicama za planiranje upravljanja zaštićenim područjima i/ili područjima ekološke mreže izdanim od Ministarstva zaštite okoliša i energetike (MZOE) 2018. godine.

U pripremnoj fazi izrade APUP je, sukladno Uputi za evaluaciju stanja pri izradi Akcijskog plana upravljanja posjetiteljima u zaštićenom području (MZOE i HAOP 2018), analiziran sadržaj relevantnih planskih i upravljačkih dokumenata na temu posjećivanja. Ta se analiza nalazi u zasebnom izvješću projekta (prilog 1.), naziva Sadržaj izrade APUP s analizom postojećih dokumenata, koji je korišten kao polazište za izradu konačnog nacrtu APUP.

Tijekom izrade APUP provedene su četiri radionice radne grupe za izradu Akcijskog plana, terenski obilazak područja te nekoliko konzultacija i razgovora s ključnim dionicima za posjećivanje projektnog područja. Prikupljene informacije ugrađene su u provedbeni dio plana tj. viziju, ciljeve, aktivnosti upravljanja, zone posjećivanja te opise ciljanih uvjeta doživljaja u pojedinoj zoni posjećivanja.

Ovaj akcijski plan izrađen je tijekom 2019. godine za razdoblje od deset godina, s početkom provedbe u 2019. godini. Nositelj njegove provedbe je Grad Drniš, a partneri u provedbi su TZ Grada Drniša, JU Priroda ŠKŽ i JU NP Krka.

2. Obilježja područja

2.1. Definicija područja

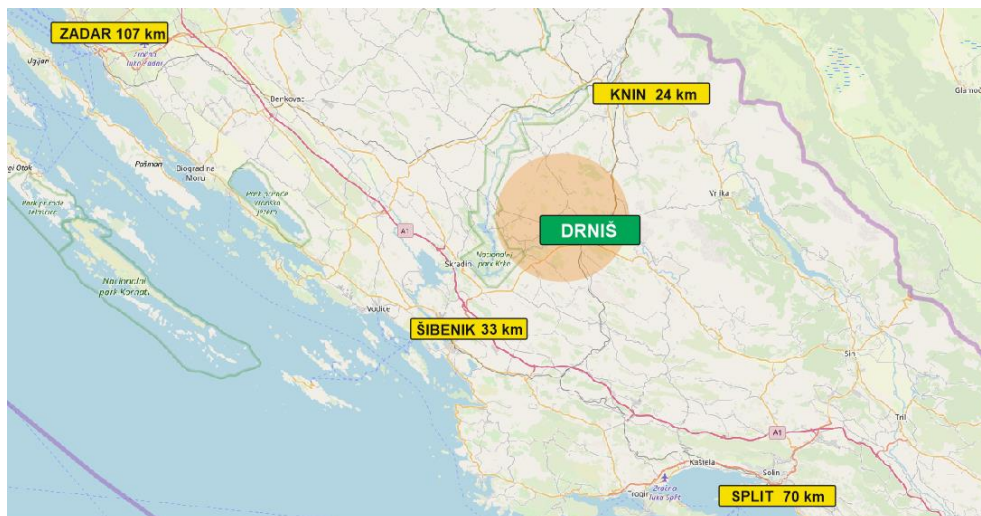
Prostorno gledano, projektno područje obuhvaća dio administrativnog područja Grada Drniša koji se nalazi unutar područja ekološke mreže NATURA 2000 „Krka i okolni plato“ tj. prostor kanjona Čikole od Grada Drniša do granice NP Krka, područje naselja Pokrovnik i Pakovo selo, Miljevački plato i planinu Promina. U kontekstu ovog plana projektno područje obuhvaća i urbano središte Grada Drniša, koje nije unutar ekološke mreže Natura 2000, ali ga se promatra kao ishodišnu točku za posjećivanje okolnog područja.

Pri definiciji projektnog područja uzeti su u obzir sljedeći kriteriji:

- Administrativna nadležnost
- Zaštićena područja prirode
- Područje provedbe ostalih aktivnosti u okviru projekta NATURA DRNIŠ

2.1.1. Administrativna nadležnost

Polazišna osnova za definiranje obuhvata projektnog područja je administrativno područje grada Drniša. Grad Drniš se nalazi u središnjem dijelu Šibensko-kninske županije, te sa svojim naseljima obuhvaća površinu od 355 km².¹

Karta 1 - Smještaj Drniša i projektnog područja u odnosu na susjedne gradove (karta: OSM)

Grad Drniš administrativno obuhvaća područja 27 naselja, od kojih se unutar projektnog područja nalazi njih 17. To su: gradsko sjedište Drniš te naselja Badanj, Bogatići, Brištani, Drinovci, Kaočine, Karalići, Ključ, Lišnjak, Pakovo Selo, Pokrovnik, Radonić, Siverić, Širitovci, Tepljuh, Trbounje, Velušić i Žitnić.

Karta 2 - Administrativno područje grada Drniša (kartografska podloga: OSM)

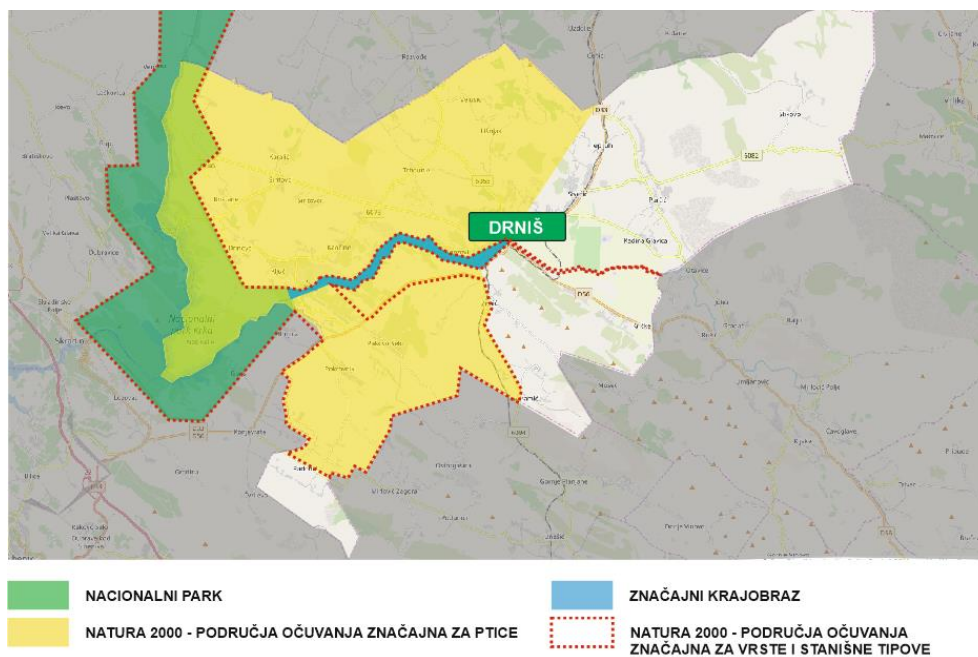
¹ „Strategije razvoja grada Drniša do 2020. godine“, WYG savjetovanje, 2017.

Za upravljanje područjem ekološke mreže NATURA 2000 „Krka i okolni plato“ ne postoji jedinstveni sustav i nadležnost upravljanja. JU Priroda ŠKŽ provodi monitoring ciljnih vrsta ptica, dok drugi dionici, kao Grad Drniš, Šibensko-kninska županija, JU NP Krka, privatni zemljoposjednici i drugi, provode aktivnosti iz svojih područja djelovanja i nadležnosti. Sukladno Zakonu o zaštiti prirode svaki zahvat unutar područja ekološke mreže Natura 2000 mora proći prethodnu ocjenu utjecaja zahvata na ekološku mrežu koju provodi Upravni odjel za zaštitu okoliša i komunalne poslove Šibensko-kninske županije. Također, ako je područje ekološke mreže pod ingerencijom Hrvatskih šuma, plan gospodarenja tom šumom smatra se planom upravljanja područjem ekološke mreže.

Zaštićenim područjem prirode „Značajni krajobraz Vodeni tok i kanjon Čikole“, koje se nalazi unutar administrativnog područja Grada Drniša i projektnog područja, upravlja JU Priroda Šibensko – kninske županije.

Područjem NP Krka koje se dijelom također nalazi na administrativnom području Grada Drniša te je u potpunosti uključeno u ekološku mrežu NATURA 2000 upravlja JU NP Krka, sukladno svojim planovima, te ono nije uključeno u projektno područje. Unatoč tome, to je područje visoke atrakcijske moći koje generira veći dio ukupnih posjeta u okruženju i ima značajan utjecaj na upravljanje posjećivanjem u projektnom području, pa ga zato ovdje spominjemo.

2.1.2. Zaštićena područja prirode

Karta 3 - Zaštićena područja prirode na administrativnom prostoru Grada Drniša

Cijelo projektno područje nalazi se unutar većeg područja ekološke mreže NATURA 2000 značajnog za očuvanje ptica „Krka i okolni plato“.

- **Natura 2000 područje očuvanja značajno za ptice „Krka i okolni plato“ (HR1000026).** Premda je ukupno puno šire, unutar njega se nalazi više od polovice administrativnog područja Grada Drniša. Zaštićeno je kao područje značajno za očuvanje 57 ciljnih vrsta ptica. Na tom prostoru se provodi većina projektnih aktivnosti, uključujući i glavne infrastrukturne zahvate (izgradnja hostela i renoviranje biciklističke staze na Promini). Ovo područje bilo je ključno u definiranju projektnog područja.

Kanjon Čikole dodatno je zaštićen, kao zasebno područje ekološke mreže te kao zaštićeno područje u kategoriji Značajnog krajobraza.

- **Natura 2000 područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove „Čikola“ (HR2000919).** Ovo područje obuhvaća tok rijeke Čikole, od izvora do granice NP Krka. Dio od kraja Petrova polja kod Drniša do granice NP Krka ujedno je zaštićen i kao Značajni krajobraz (vidi dole), unutar kojeg se odvija posjećivanje te koji je uključen u ovaj Akcijski plan. Ciljne vrste za očuvanje unutar ovog Natura 2000 područja su 2 vrste riba endemskog sliva: dalmatinska gaovica, *Phoxinellus dalmaticus* i oštrulja, *Aulopyge huegelii*. Čikola je također značajna za očuvanje turskijevog klena, *Telestes tursky*. Za očuvanje ovih vrsta posebno je značajan gornji tok Čikole, koji nije uključen u projektno područje jer se u njemu ne planira razvoj posjećivanja.
- **Značajni krajobraz Vodeni tok i kanjon Čikole.** Obuhvaća područje od kraja Petrova polja kod Drniša do granice NP Krka tristotinjak metara nizvodno od mosta preko rijeke Čikole na cesti Pakovo Selo-Ključ. Zaštićeno je 1967. godine kao jedan od najljepših kanjona u Hrvatskoj. Po svojim prirodnim karakteristikama kanjon Čikole čini cjelinu s kanjonom Krke, a povezuje ih zajedničko vrijeme postanka, iste geološke predispozicije i pejzažne osobine. Cijelo područje Značajnog krajobraza uključeno je u ekološku mrežu NATURA 2000 kao dio područja očuvanja značajnog za vrste i stanišne tipove „Čikola“ te unutar područja očuvanja značajnog za ptice „Krka i okolni plato.

Iako nije uključeno u projektno područje, valja spomenuti i područje Nacionalnog parka Krka, koje graniči s projektom područjem te ima značajan utjecaj na tokove kretanja posjetitelja i ukupni doživljaj destinacije.

- **Nacionalni park Krka.** Proglašen je 1985. godine, zbog neobičnih i jedinstvenih pojava krške hidrografije. Već je tada prepoznata vrijednost područja Krke za turizam koja leži u njezinim prirodnim fenomenima koje je i radi toga važno očuvati neizmijenjenima. Danas NP Krka posjećuje preko milijun posjetitelja godišnje, od kojih mnogi prolaze i kroz projektno područje obuhvaćeno ovim planom, te u njemu borave i koriste razne ponuđene usluge.

Uz navedena područja, u neposrednoj blizini projektnog područja nalaze se još dva područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove unutar ekološke mreže NATURA 2000: Šire područje NP Krka (HR2000918) i Područje oko špilje Škarin samograd (HR2000132). Na ovim područjima u okviru projekta NATURA DRNIŠ nema planiranih aktivnosti te ona nisu uključena u ovaj akcijski plan.

2.1.3. Područje provedbe projektnih aktivnosti

Prema definiciji iz projektne dokumentacije, u poglavlju 1.1. Lokacija projekta, projekt se odvija na području grada Drniša, i to:

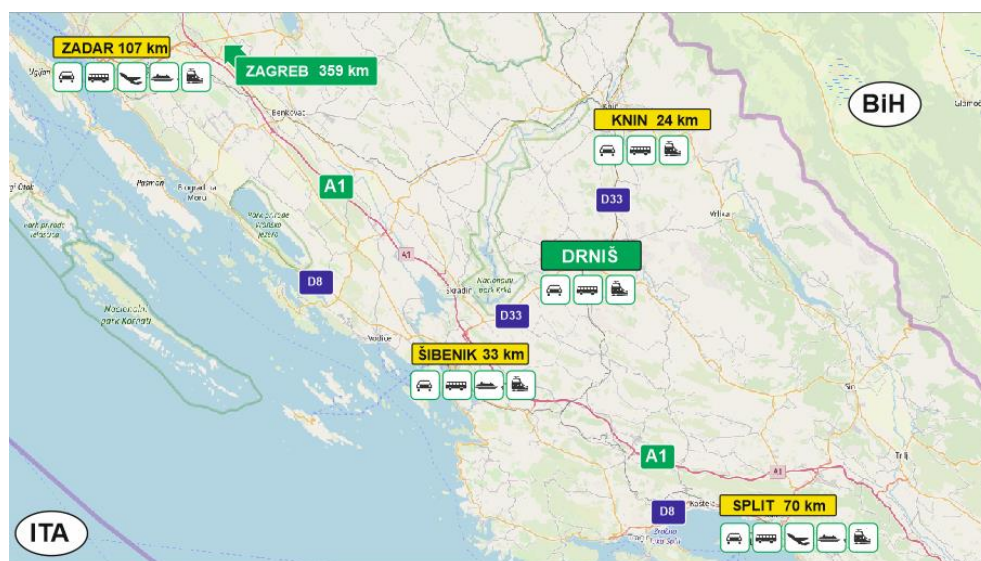
- u naselju Bogatići Miljevački, unutar lokaliteta ekološke mreže HR1000026 – Krka i okolni plato – područja očuvanja značajnog za ptice (POP) te u neposrednoj blizini lokaliteta HR2000918 – Šire područje NP Krka – područja očuvanja značajnog za vrste i stanišne tipove (POVS); gdje će se rekonstruirati objekt stare škole te u njemu otvoriti hostel.
- na potezu dugom 6 kilometara od naselja Lišnjak do planinarske kuće na Promini, unutar lokaliteta ekološke mreže HR1000026 – Krka i okolni plato

– područja očuvanja značajna za ptice (POP)², gdje će se postojeći put urediti i opremiti kao biciklističko-pješačka staza.

Osim infrastrukturnih radova, projekt predviđa niz promotivnih, interpretativnih i edukativnih aktivnosti koje se odnose na čitavo drniško područje s naglaskom na područja ekološke mreže NATURA 2000.

2.2. Smještaj i prometna povezanost

Smještaj područja definira se u kontekstu položaja prema Nacionalnom parku Krka, urbanim središtima u okruženju, emitivnim turističkim tržištima i uočenim pravcima kretanja potencijalnih posjetitelja. Prometna povezanost promatra se u kontekstu mogućnosti dolaska i kretanja posjetitelja između i unutar zona.

Karta 4 - Smještaj i prometna povezanost projektnog područja (kartografska podloga: OSM)

Grad Drniš smješten je u središtu Šibensko – kninske županije. Nalazi se na cesti D33, udaljen od Šibenika 33 km i Knina 24 km. Cestovno je dobro povezan s obalom, te su na tom području manje ljetne gužve u prometu što predstavlja priliku za privlačenje posjetitelja s obale tijekom ljetnih mjeseci. Od ulaza na A1 udaljen je 28 km. Do Zagreba se može stići autocestom A1 (358 km) ili državnom cestom D1 (293 km).

Od centra Drniša do ulaza u NP Krka udaljenost je oko 17 km. Područje je premreženo mrežom županijskih, lokalnih i nerazvrstanih cesta i puteva. Na cestama nije prevelika gužva, čak niti tijekom sezone. Sela i zaseoci povezani su brojnim nerazvrstanim i makadamskim putevima i kao takvi pogodni za razvoj cikloturizma.

Autobusni kolodvor u Drnišu se nalazi blizu centra grada. Autobusni kolodvor je udaljen 2 km od željezničke stanice u Drnišu koja se nalazi izvan grada. S autobusnog kolodvora u Drnišu voze autobusi prema gradovima u regiji, Kninu, Šibeniku, Splitu, Makarskoj, Zagrebu i Beogradu. Željeznički promet je dostupan, ali slabo razvijen. Vlakovi iz Drniša voze prema Šibeniku, Splitu, Zadru i Zagrebu. Tako npr. vlak prema Šibeniku vozi dulje od jednog sata, a do Zadra preko 4 sata. Najbolja povezanost je prema Zagrebu (3 x dnevno u trajanju 4-6 sati) i Splitu (3 x dnevno, 1-2 sata).

² Promicanje održivog razvoja prirodne baštine – Prijavni obrazac (B dio)

2.3. Prirodna obilježja

Raznolikošću prirodnih obilježja u projektnom području izdvajaju se kanjon Čikole, Miljevački plato i njemu prirodno vrlo slično područje Pakovog sela i Pokrovnika (Drniška zagora) te planina Promina. Grad Drniš predstavlja urbano središte projektnog područja s vrlo izmijenjenim prirodnim obilježjima.

2.3.1. Kanjon Čikole

Kanjon Čikole je u prvom redu geomorfološki fenomen jer je riječ o strmom i dubokom kanjonu, usječenom i do 150 metara u okolnu vapnenačku zaravan. Zaravan je izgrađena najvećim dijelom od vapnenaca paleogene i kredne starosti, dok je kanjon rijeka Čikola usjekla u pleistocenu. Prostor je dodatno oblikovan kasnijim erozijskim procesima. U njemu se za ljetne suše mogu vidjeti vrtložni lonci, pješčani sprudovi, valutice i sedra, a na rubovima kanjona bore, slojevi i sipari ili točila. Na svom toku Čikola tvori i više jezeraca, i slapova. Za kišna vremena tok je aktivan, a u sušnom razdoblju rijeka presuši na početku kanjona, neposredno iza Drniša. U to vrijeme suhim koritom može se doći sve do izvora Torak (na području NP Krka).

Slika 1 - Kanjon Čikole, foto: www.zasticenapodrucja.com

Kanjon rijeke Čikole pripada listopadnoj ili submediteranskoj zoni sredozemne vegetacijske regije. Biljni svijet čini 300-tinjak vrsta, među kojima se, u pukotinama stijena i na kamenitim obroncima, ističe piramidalni zvončić *Campanula pyramidalis*, istočnojadransko-balkanski endem, a u vodi lokvanj, *Nuphar lutea* i lopoč, *Nymphaea alba*.

Biološka raznolikost Čikole očituje se i u prisutnosti 3 endemske vrste riba: hrvatski endem dalmatinska gaovica, *Phoxinellus dalmaticus*, te endemi jadranskog sliva turskijev klen, *Telestes turskyi* i oštrulja, *Aulopyge huegelii*. Svoje stanište ovdje pronalazi i više vrsta vodozemaca i gmazova, među kojima je zanimljivo istaknuti oštroglavu guštericu, *Dalmatolacerta oxycephala*, koja je reliktna vrsta i endem jugozapadnih dinarida te primorsku guštericu, *Podarcis sicula* i kršku guštericu, *Podarcis melisellensis*, endeme istočne obale Jadranskog mora. Špilje i jame prisutne u kanjonu važno su stanište za čak 9 ugroženih vrsta šišmiša te više vrsta rijetke i endemske podzemne faune. U špiljama u Brini, smještenim u zapadnom dijelu kanjona rijeke Čikole, 4 km od Drniša, pronađeni su prvi tragovi prisutnosti čovjeka

na prostoru Šibensko-kninske županije, iz razdoblja mlađeg paleolitika (oko 18 000 g. pr. Kr.).³

2.3.2. Miljevci i Drniška zagora

Okolnu kršku zaravan Čikola dijeli na dva dijela: sjeverno od kanjona, omeđen rijekama Krkom i Čikolom te planinom Promina, nalazi se Miljevački plato, dok se područje Pakova sela i Pokrovnika nalazi južno od kanjona Čikole. To su područja tipične krške zaravni u čijoj geološkoj građi prevladavaju vapnenci mezozojske i paleogene starosti. Prostor je dodatno oblikovan kasnijim erozijskim procesima kojima je dodatno zaravnjen.

Biološka raznolikost ovog područja slabo je istražena te su dostupni podaci o ugroženim vrstama specifičnim baš za ovo područje vrlo oskudni. Dominantna vegetacija su suhi travnjaci i makija s degradacijskim stadijima garigom i kamenjarom, a prisutne su i poljoprivredne površine. U manjem dijelu područja Pakovog sela i Pokrovnika nalaze se i šumske površine uglavnom obrasle Alepskim borom i hrastom meduncem.⁴

Ovdje prisutni suhi pašnjaci i poljoprivredne površine s niskim usjevima te rubovi polja važna su stanište za više vrsta ptica, među kojima vrijedi izdvojiti veliku ševu, *Melanocorypha calandra* (VU gn). Procijenjeno je da na cjelokupnom području ekološke mreže „Krka i okolni plato“ obitava oko 75% ukupne populacije ove ptice u Hrvatskoj te je ono ocijenjeno kao najvažnije područje za očuvanje te vrste u Hrvatskoj. Osim velike ševe, ovdje živi i oko 15% ukupne hrvatske populacije kratkoprste ševe, *Calandrella brachydactyla* (VU gn). Miljevački plato i područje Pakovog sela i Pokrovnika najjužnije su gnjezdilište ćukavice, *Burhinus oedicephalus*, u Hrvatskoj. Lokalitet Pokrovnik značajan je za očuvanje sve tri ovdje navedene ugrožene vrste ptica.

Za očuvanje biološke raznolikosti vrlo su značajno stanište krške lokve, kojih je na miljevačkom području 2008. godine evidentirano 29. Nije nam poznato trenutno stanje njihove očuvanosti.

2.3.3. Promina

Planina Promina duljine 10-ak km, s najvišim vrhom Čavnovka na 1147 m.n.v., dominira u vizuri drniškog područja koje se prema zapadu širi na Miljevački plato, omeđen kanjonima Krke i Čikole, a prema istoku na Petrovo polje.⁵ To je jedina planina u Dalmaciji bogata rudama, ugljenom i boksitom, koji su se u prošlosti eksploatirali. Iako pripada dinarskom vapnenačkom gorju, prominske stijene su posebne građe i sastava: lapor, glina, pješčenjaci i vapnenci slojevito se izmjenjuju, pa su u geološkoj literaturi poznati kao "prominske naslage". Vrlo su bogate paleontološkim biljnim i životinjskim ostacima i okaminama iz morskog doba.⁶

³ JU Priroda ŠKŽ (2014): Plan upravljanja zaštićenim područjima prirode kojima upravlja javna ustanova zaštićene prirodne vrijednosti šibensko – kninske županije

⁴ Hrvoje Zekanović, prof.: „Zračna luka Šibenik kao generator turističkog razvoja šibensko-kninske županije“, 2017.

⁵ <https://www.tz-drnis.hr/index.php/hr/sto-posjetiti/promina>

⁶ <https://drnis.hr/o-drnisu/o-drnisu>

Slika 2 – Planina Promina, izvor: www.pd-promina.hr

2.4. Kulturna obilježja

Kulturna obilježja područja, zajedno s prirodnim obilježjima tvore atrakcijsku osnovu za posjećivanje. U tom kontekstu, u ovom poglavlju ćemo izdvojiti isključivo spomenike kulturne baštine i događanja koja imaju atrakcijski potencijal i utječu na doživljaj posjetitelja i posjećivanje područja.

2.4.1. Stvaralaštvo Ivana Meštrovića

Ivan Meštrović (1883-1962), jedan je od najistaknutijih hrvatskih umjetnika prve polovice 20. stoljeća, a djelovao je kao kipar, slikar, arhitekt i pisac. Meštrovićeve djela danas su izložena diljem Hrvatske i svijeta, a značajan dio svojih radova umjetnik je posvetio i darovao zavičaju. Pokraj Otavica (općina Ružić) projektirao je i dao izgraditi Crkvu Presvetog Otkupitelja, grobnicu obitelji Meštrović, a u Otavicama se mogu vidjeti i druge njegove građevine (obiteljska kuća, Škola, Antimalarična stanica). Značajan dio umjetnikove ostavštine može se razgledati i u Drnišu. U Gradskom muzeju Drniš su izložene Meštrovićeve skulpture i slike, na oltaru župne crkve Gospe od Ružarija postavljena je skulptura Gospe Petropoljke, a na javnim gradskim površinama postavljene je skulptura Majka s djetetom, reljefi Sv. Roko i Orači te fontana Vrelo života.⁷

2.4.2. Kulturno povijesna baština

Najznačajniji spomenici kulturno-povijesne baštine unutar projektnog područja nalaze se u urbanom centru grada Drniša, a uključuju utvrdu Gradina i niz religijskih povijesnih objekata (Crkva sv. Ante Padovanskog, Crkva sv. Roka, Minaret).

U podnožju Promine, u mjestu Siverić, nalaze se spomenici industrijske baštine (ugljenokopi) kojima tek slijedi turistička valorizacija. Sakralni objekti na području Miljevaca, Pakova sela i Pokrovnika imaju vjersku funkciju, ali ne i posjetiteljsku. Na području Miljevaca i u jugozapadnom području postoji niz arheoloških nalazišta različitih razdoblja, koja za sad nisu turistički valorizirana, niti se posjećuju.

2.4.3. Ruralna arhitektura

Na ruralnim područjima najzastupljenije je narodno (tradicijsko) graditeljstvo. Radi se o skromnim kamenim kućama pokrivenim kamenim pločama. Osnovno obilježje

⁷ <https://www.tz-drnis.hr/index.php/hr/sto-posjetiti/djela-ivana-mestrovica>

tradicijskog građenja je korištenje prirodnog materijala iz najbliže okolice – kamena. Najveći dio sačuvane tradicijske gradnje nalazi se na Miljevcima, Pakovu selu i Pokrovniku. Tradicijska gradnja nije dominantna, već u prostoru dominiraju suvremeni objekti. Ipak, sačuvano je dovoljno starih objekata koji utječu na doživljaj ambijenta područja. Osim same gradnje, baštinu čini i niz detalja, uporabnih predmeta u domaćinstvu i svakodnevnom životu koji se mogu pronaći u očuvanim i obnovljenim kućama.

2.4.4. Etnografska baština

Nadovezuje se na narodno graditeljstvo i svakodnevni život. Uz zanimljive predmete iz svakodnevne uporabe, najatraktivniji element etnografske baštine je narodna nošnja, odnosno njezin najupečatljiviji detalj – drniška kapa. Od nematerijalne baštine najpoznatija je ojkalica, te brojne narodne predaje. Kao i narodno graditeljstvo, etnografska baština može se pronaći u domaćinstvima na području Miljevaca, Pakova sela i Pokrovnika.

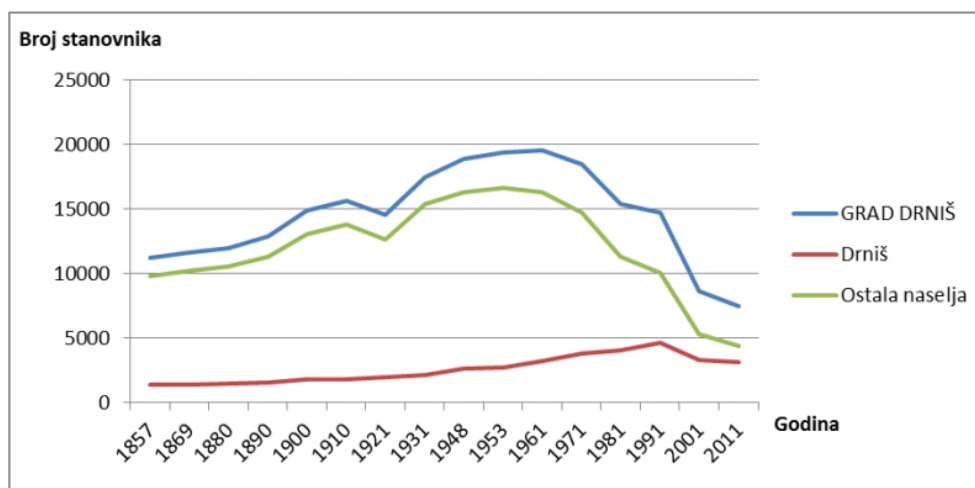
2.4.5. Gastronomija kao dio kulturnog identiteta

Gastronomija je jako važan element kulturnog identiteta čitavog kraja. Zahvaljujući specifičnim mikroklimatskim uvjetima, područje je prepoznato kao vrhunski lokalitet za proizvodnju suhomesnatih proizvoda – pršuta, pečenice i pancete. Još jedan poznati i cijenjen autohtoni proizvod drniškog kraja je ovčji sir „iz mišine“. Njegov jedinstveni okus rezultat je dvomjesečne fermentacije u vreći napravljenoj od posebno obrađene ovčje kože. Opis tehnološkog procesa proizvodnje zvuči neobično i intrigantno, a pun i izražajan okus oduševljava sve ljubitelje sira.⁸ Među posjetiteljima su omiljena i tradicijska jela pečena ispod peke i na ražnju. Na drniškom području uzgaja se nekoliko sorti autohtone vinove loze. Od bijelih sorti prisutne su debit i maraština, a od crnih lasina i plavina. Gastronomska ponuda kraja atraktivna je i predstavlja značajnu resursnu osnovu za razvoj turizma.

2.5. Demografska obilježja

Gubitak stanovništva prirodnom i ukupnom depopulacijom naselja osnovni je problem šireg okruženja Grada Drniša u posljednjih pola stoljeća.

⁸ <https://www.tz-drnis.hr/index.php/hr/gastro/drniska-gastronomija>

Grafikon 1 - Opće kretanje stanovništva u Gradu Drnišu, naselju Drniš i ostalim naseljima⁹

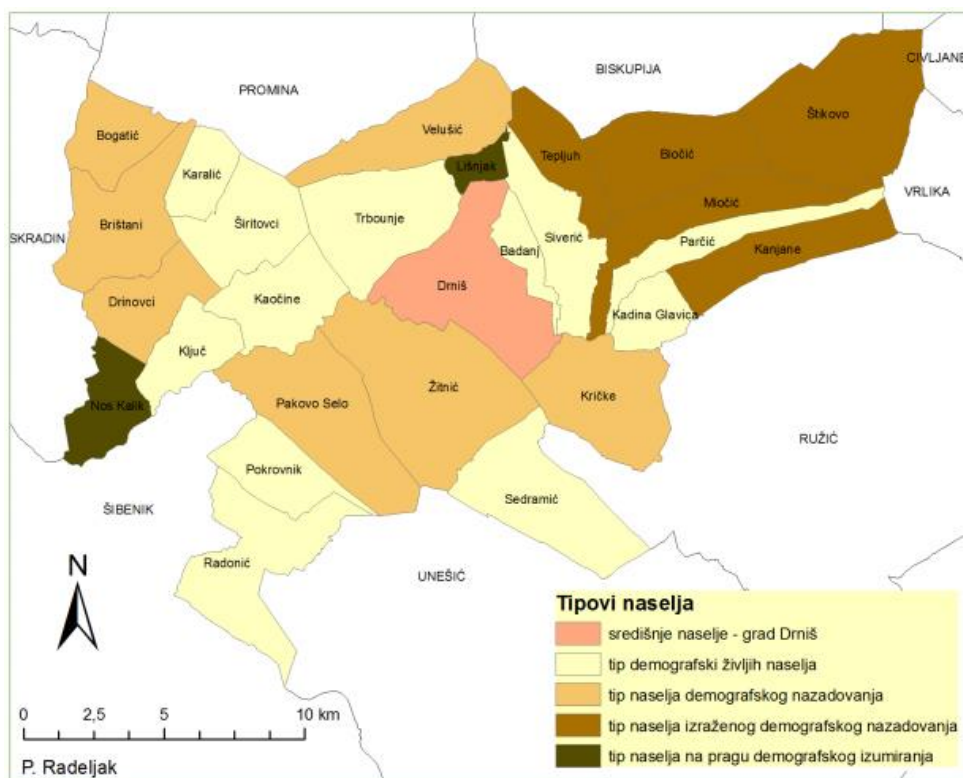
Prema popisu stanovništva iz 2011. na administrativnom području grada Drniša živi 7.498 stanovnika, uz prosječnu gustoću naseljenosti od 33 stanovnika po km². Zauzima 7,4% površine i 6,8% stanovništva Šibensko-kninske županije. Objedinjuje 27 naselja od kojih je najveći Drniš sa 3.144 stanovnika. Grad Drniš je 1961. godine brojao najviše stanovnika (19.538). U to vrijeme, Drniš je bio rudarsko i industrijsko središte. Od tada, broj stanovnika u stalnom je opadanju. Najveći pad (42%) zabilježen je između 1991. i 2001. - sa 14.773 na 8.595 stanovnika. U proteklom razdoblju bilježi se daljnji pad - oko 13%. Najbrojnije je stanovništvo između 45 i 59 godina i čini 20,7% ukupnog stanovništva. Oko 15 % stanovnika ima najviše završenu osnovnu školu, 53% najviše završenu srednju školu dok onih koji su bez škole ima 6,4%. Stupanj visokog obrazovanja steklo je 10,95% stanovnika.¹⁰

Naselja izraženog demografskog nazadovanja malog su broja stanovnika, velikog gubitka stanovništva, smanjenja udjela nastanjenih stanova, neravnoteže u sastavu po spolu kao posljedica depopulacije i demografskog starenja, te, povezano s tim, i vrlo malog udjela mladog nasuprot velikom udjelu stanovništva starog 60 i više godina. Naselja na pragu izumiranja su Lišnjak i Nos Kalik, s 2, odnosno 1 stanovnikom 2011. godine. Važno je napomenuti da su zadnji službeni podaci dostupni za 2011. godinu, a rezultati zabrinjavajućih trendova bit će poznati tek 2021. godine, nakon idućeg popisa.¹¹

⁹ Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., Šibensko-kninska županija - broj stanovnika po naseljima, <http://www.dzs.hr/>; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine, DZS.

¹⁰ Projekt Drniš natura - Promicanje održivog razvoja prirodne baštine – Prijavni obrazac (B dio)

¹¹ dr. sc. Petra Radeljak: „Dalmatinska zagora u perspektivi razvoja Dalmacije do 2031. godine: primjer grada Drniša“, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet - Geografski odsjek

Grafikon 2 - Tipovi naselja Grada Drniša prema suvremenim demografskim obilježjima¹²

2.6. Gospodarstvo

Razina gospodarske aktivnosti ima izravan utjecaj na razvoj posjetiteljskih sadržaja i kvalitete života područja, a može izravno utjecati i na zaštićene prirodne vrijednosti i doživljaj posjetitelja. Poglavlje donosi pregled najvažnijih gospodarskih grana i subjekata, te podatke o gospodarskoj snazi i trendovima područja.

Prema podacima portala Poslovna.hr na Drniškom području posluje ukupno 398 poduzeća i obrta. Službeni podaci HGK o značajkama gospodarskih kretanja u gradu Drnišu dostupni su za 2016. godinu i odnose se na poduzetnike – obveznike poreza na dobit (dakle ne uključuje obrtnike). Prema podacima FINA-e, na drniškom području posluje stotinjak poduzetnika. Najviše poduzetnika poslovalo je u djelatnosti trgovine na veliko i malo, čiji je udjel 28,0%, a iza trgovine slijedi prerađivačka industrija sa 21 poduzetnikom, što je 21,0% od ukupnog broja poduzetnika u gradu Drnišu. U 2016. godini u gradu Drnišu, prema GFI, poduzetnici su ukupno ostvarili 549.724.862 kn prihoda, uz blagi rast od 3,1% u odnosu na prethodnu godinu. U gospodarstvu grada Drniša u 2016. godini bilo je zaposleno 1.008 djelatnika, što je za 9,0% više u odnosu na prethodnu 2015. godinu. Najviše ih je bilo zaposleno u djelatnosti trgovine na veliko i malo (537 djelatnika) te prerađivačkoj industriji (222 djelatnika).

Među tvrtkama koje posluje u Gradu Drnišu ističu se Dalmacijavino Split (plantažni vinogradi, vinarija), GIRK Kalun (proizvodnja poznatog drniškog vapna i građevinskog materijala), Röfix d.o.o. Siverić (tvornica praškaste žbuke), Mikrosiverit - Za dom

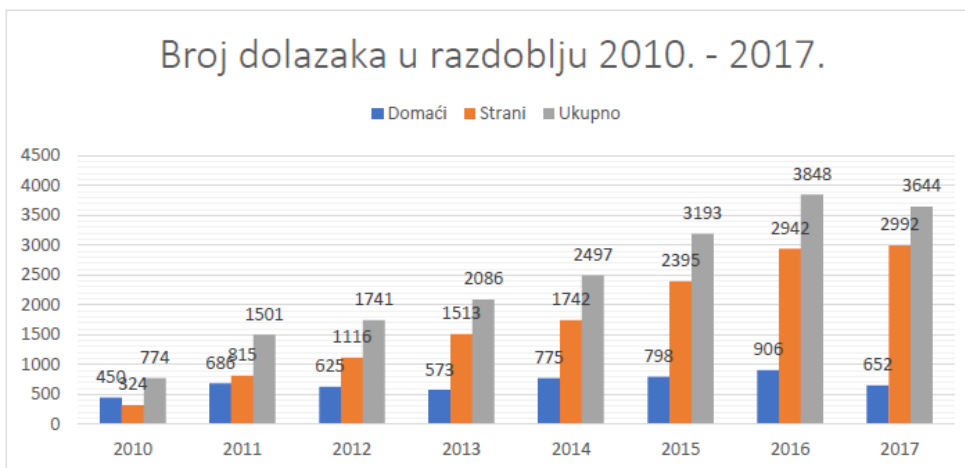
¹² Izvor: Posebno obrađeni podaci Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

d.o.o. Siverić (tvornica kalcitnih punila, kamenolom i betonara), Jadran - plin d.o.o. Drniš (tvornica tlačnih spremnika), I-PAK d.o.o. Pakovo Selo (mini mljekara, proizvodnja mlijeka i mliječnih proizvoda) i Etnoland "Dalmati" d.o.o. Pakovo selo.

Pršutarska proizvodnja predstavlja značajan segment u gospodarstvu, turističkoj ponudi i kulturnom identitetu područja. Na drniškom području uspješno djeluju Belcro d.o.o Bristani, Nira d.o.o Pakovo selo, Sušiona mesa „ Samac“ – Bristani, Pršutana „Čevid“ Trbounje, Pršutana „Skelin“ Drinovci, Pršutana „Ivić“ Drinovci, Pršutana „Marin“ Trbounje i Velt d.o.o. Drniš.

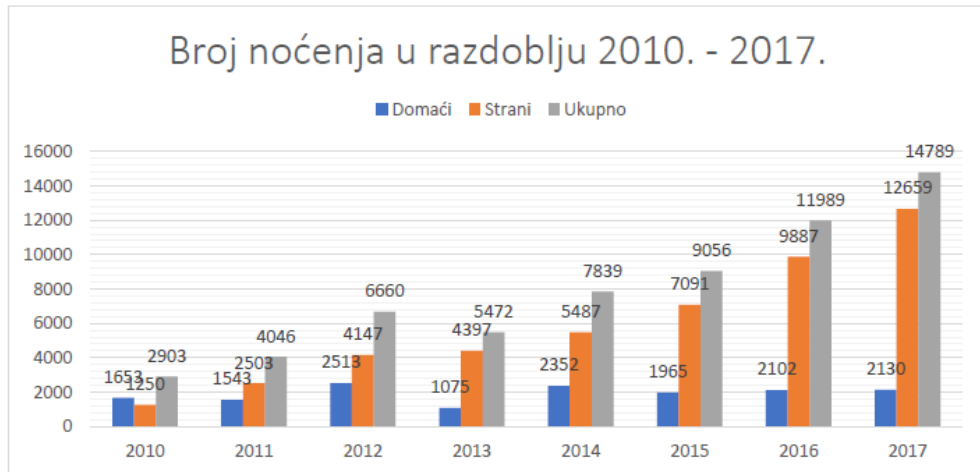
3. Obilježja posjećivanja

Turizam drniškog područja sustavno se počinje razvijati od 2010. godine kada je ustanovljena turistička zajednica. Razvio se u prvom redu zbog blizine Nacionalnog parka Krka i prati rast broja posjetitelja srednjeg toka rijeke Krke. Na području Miljevaca razvijena je ponuda seoskog turizma, bazirana na ponudi OPG-ova i kuća za odmor. Prostor postaje i centar aktivnog turizma sa sve brojnijim biciklističkim, pješačkim i planinarskim rutama. Aktivni turizam prisutan je i u kanjonu Čikole koji pruža mogućnosti kanjoninga, pješačenja, slobodnog penjanja i spuštanja niz zip line. Biciklističke staze i gastronomska ponuda karakteriziraju i tzv „Drnišku zagoru“ koja pokriva prostor Pakova Sela i Pokrovnika. Sam grad Drniš središte je kulturnog turizma sa svojom povijesnom baštinom i ostavštinom iz osmanlijskog razdoblja. Poseban potencijal koji zasad nije do kraja iskorišten, predstavlja ostavština najvećeg hrvatskog kipara, Ivana Meštrovića. Prema planovima gradske uprave, u bliskoj budućnosti, ponudu kulturnog turizma upotpunit će i muzej rudarstva u Siveriću. Na čitavom području nalaze se OPG-ovi s bogatom ponudom domaćih jela i autohtonih sorti vina. Najpoznatiji proizvod gastronomske ponude je Drniški pršut – brend koji je zaštićen na području EU. Kretanje turističkih pokazatelja sustavno se prati od 2010. godine, kada je osnovana turistička zajednica.

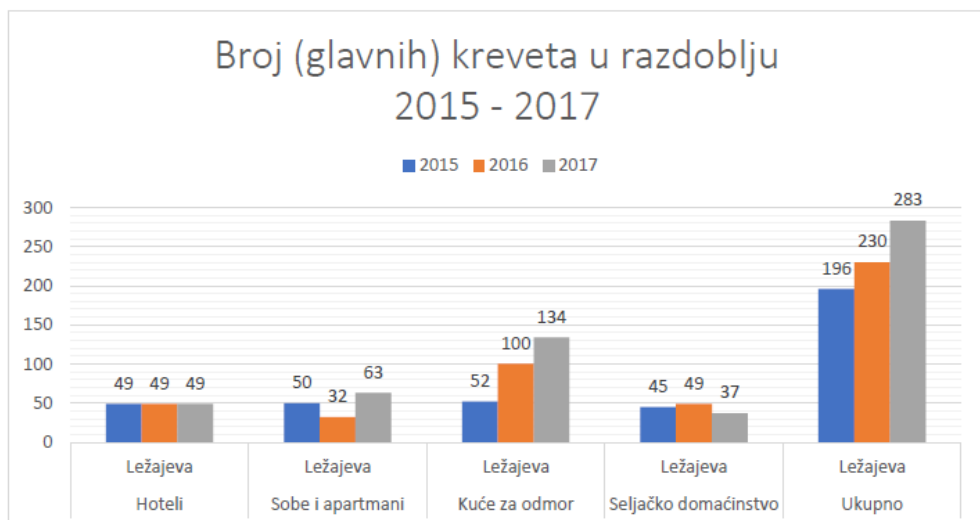
Grafikon 3 - Broj dolazaka u razdoblju 2010. - 2017. ; izvor: TZ Grada Drniša

Broj noćenja i dolazaka u kontinuiranom je rastu. Od 2010. do 2017. godine drniško je područje zabilježilo preko 14 tisuća noćenja. Premda se još uvijek radi o relativno malim brojkama, kontinuirani pokazatelji rasta jasno daju do znanja da će turizam u skoroj budućnosti biti jedan od oslonaca razvoja gospodarstva.

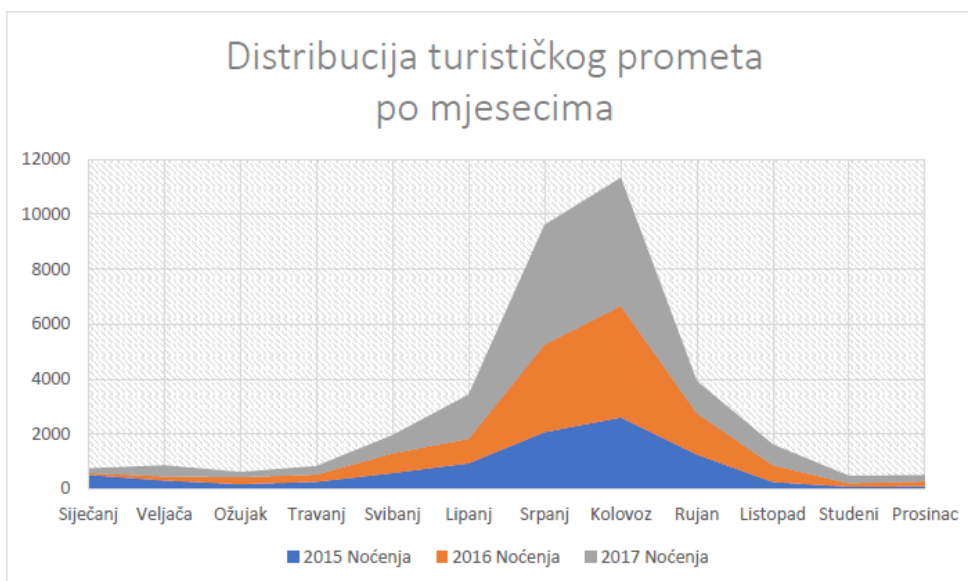
Grafikon 4 - Broj noćenja u razdoblju 2010. - 2017. ; izvor: TZ Grada Drniša

Broj kreveta u privatnom smještaju je u kontinuiranom porastu. Tome pogoduje i depopulacija područja koja ostavlja sve veći broj praznih soba, kuća i imanja koja se obnavljaju i stavljaju u funkciju turizma. Prema tipu smještaja raste broj kreveta u kategoriji soba i apartmana te kuća za odmor.

Grafikon 5 - Smještajni kapaciteti u razdoblju 2015 - 2017. Izvor: TZ Grada Drniša

Gotovo 80% prometa odvija se tijekom srpnja i kolovoza, a kad se u kalkulaciju uključe lipanj i rujna, govorimo o preko 90% godišnjeg prometa. Taj izrazito nepovoljan karakter sezonskog turizma može se ublažiti razvojem proizvoda kulturnog i aktivnog turizma, koji djeluju na produljenje sezone.

Grafikon 6 - Distribucija turističkog prometa po mjesecima. Izvor: TZ Grada Drniša

Drniško je područje atraktivno i kao izletnička destinacija. S obzirom da se izletnici ne evidentiraju kroz sustav eVisitor, ovdje navodimo podatke o prodaji ulaznica u NP Krka po prodajnim mjestima. Navedene brojke odnose se na kalendarsku 2017. godinu.

Slika 3 - posjećenost lokaliteta u okruženju u 2017. godini. Izvor: NP Krka, Muzeji Ivana Meštrovića

3.1. Izgrađena posjetiteljska infrastruktura

3.1.1. Posjetiteljska infrastruktura u kanjonu Čikole

Na samom ulazu u kanjon, na području Grada Drniša, uređen je objekt **Stara mlinica**. Nalazi se na desnoj obali rijeke Čikole, oko 150 metara nizvodno od mosta, na samom početku kanjona, na ulazu u Drniš. Prema povijesnim izvorima datira iz srednjeg vijeka. Renovirana je 2016. godine. Mlin nije aktivan, a objekt se koristi u prezentacijske svrhe.

Slika 4 - Stara mlinica u Drnišu, Izvor: TZ Grada Drniša - <http://www.tz-drnis.hr/index.php/hr/sto-posjetiti/kanjon-cikole>

Utvrdna Gradina nalazi se u gradu Drnišu, na uzvisini od 344 m nadmorske visine, iznad kanjona rijeke Čikole. Registrirana je kao spomenik kulture. Izgrađena na lokaciji od strateškog značaja, nudi prekrasan vidik na grad Drniš i planinu Prominu, koji se dalje širi na Petrovo polje i dubinu stjenovitog kanjona Čikole. Stara mlinica i utvrda Gradina pod upravljanjem su Grada Drniša.

Na području ZK Kanjon i vodeni tok Čikole, kojim upravlja JU Priroda ŠKŽ uređena je slijedeća posjetiteljska infrastruktura:

- **Kanjoning staza** je opremljena ruta koritom rijeke Čikole, duga 10 km, koja počinje na tzv. Napoleonovom mostu i završava na izlazu iz kanjona u blizini sela Bašići. Korištenje je moguće samo u sušnom razdoblju.
- **Ferata** – Prva via ferata u Šibensko – kninskoj županiji. Duga je oko 2 km, a počinje u blizini sela Bašići. Obilazak traje između 2 i 3 sata. Po cijeloj dužini staze posjetiteljima se otvaraju impresivni prizori na nepoznate dijelove slikovitog kanjona Čikole. Sama ferata najvećim dijelom prati liniju prirodnih polica. U stazu je ugrađeno 700 m pocinčane čelične sajle, 270 ekspanzijskih spitova, 270 inox pločica, 70 stepenica i drugog materijala.
- **Zip line** u kanjonu Čikole udaljen je 10-ak kilometara od Drniša uz dionicu županijske ceste Ključ - Pakovo selo, a ima tri zasebne linije ukupne duljine više od 1400 metara. Riječ je o atrakciji gdje posjetitelji prelaze s jedne na drugu stranu kanjona niz čelično uže, osigurani pojasom.
- **Penjački smjerovi** uređeni su na stijeni Osoje. Lokacija stijene Osoje nalazi se na strmcima uzvodno od mosta Pakovo Selo – Ključ, na desnoj strani kanjona rijeke Čikole. Na stijeni je uređeno i opremljeno oko 50 penjačkih smjerova.
- Kružna **pješaka edukativna staza** duljine 2.4 kilometra uključuje dva vidikovca, te prolazi u neposrednoj blizini penjališta podno stijene Osoje i zip

– linea u kanjonu Čikole. Uz stazu su postavljene edukativne interpretacijske table.

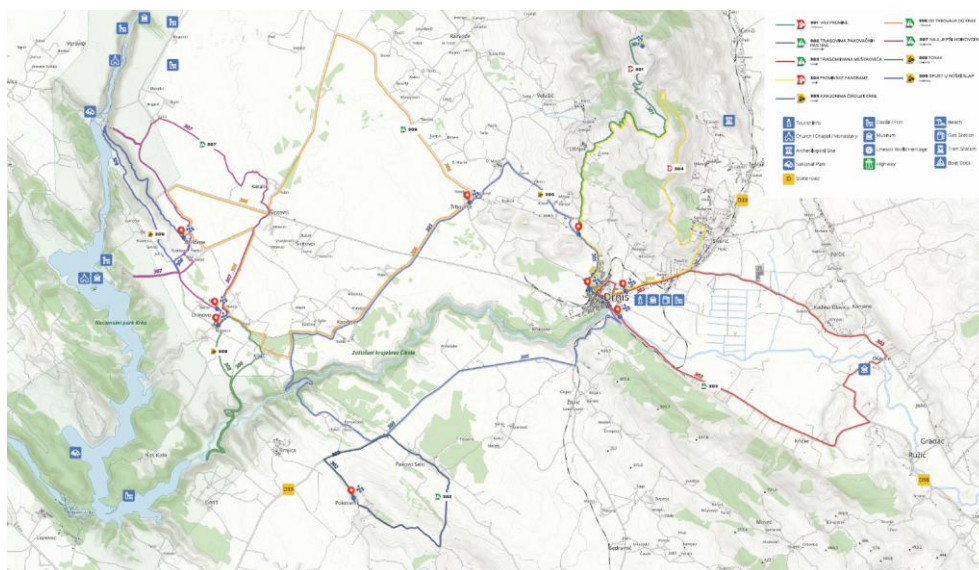
- **Prihvatna točka s parkiralištem** uređena je pored ceste i omogućava jednostavan pristup atrakcijama u kanjonu.

Izgradnjom i postavljanjem navedene infrastruktura za prihvat posjetitelja ostvarene su osnovne pretpostavke za uspostavu sustava posjećivanja.

Slika 5 - Prikaz posjetiteljske infrastrukture u kanjonu Čikole; kartografska podloga - Google Earth

3.1.2. Biciklističke staze i infrastruktura

Karta 5 - prikaz opremljenih biciklističkih ruta na drniškom području; Izvor: TZŠKŽ, OSM

Područje Miljevaca, Pakova sela, Promine, Pokrovnika, Drniša i Petrova polja premreženo je označenim biciklističkim stazama i rutama koje su sve popularnije među turistima i domaćim rekreativcima. Biciklističke staze i rute sustavno su planirane i obilježavane kroz projekt „Razvoj turizma na rubnim područjima NP Krka“ te kroz aktivnosti Grada Drniša, NP Krka, TZ Grada Drniša i TZ Šibensko – kninske županije. Prema projektu TZŠKŽ, na projektnom području je označeno osam biciklističkih staza i ruta. To su staze Najljepši vidikovci Krke (22 km), Kanjonima Čikole i Krke (32 km), Vrh Promine (11,4 km), Torak (13,5 km), Od Trbounja do Krke

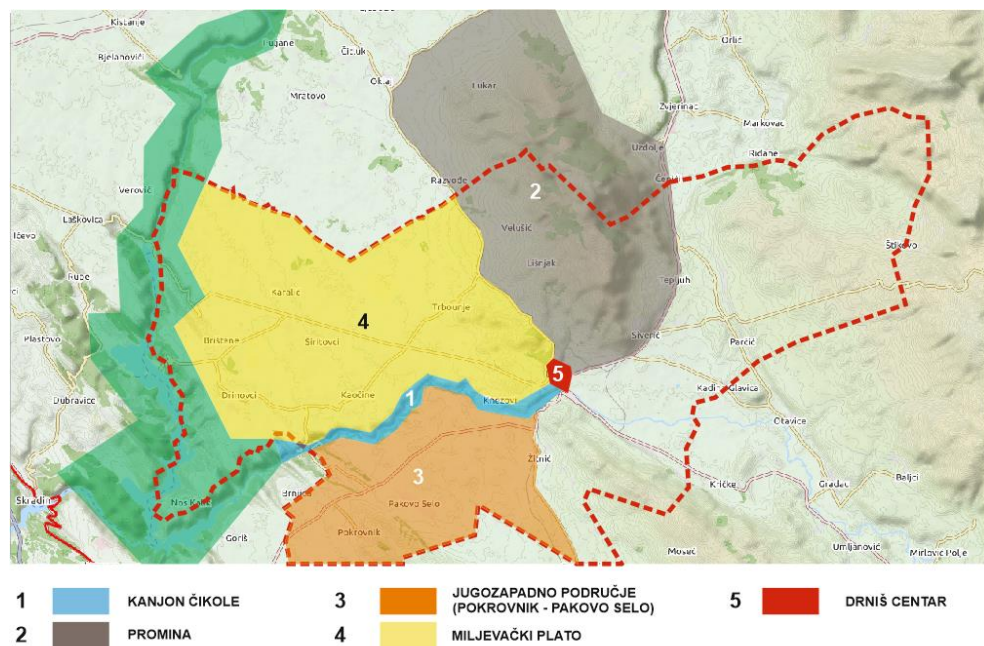
(39 km), Spust u Roški slap (11 km), Prominske panorame (22 km) i Tragovima pakovačkih pastira (11 km). Sve staze označene su standardiziranom cestovnom signalizacijom, a snimljeni su i gps tragovi koji se mogu vidjeti i preuzeti na mobilne uređaje korisnika. Detaljan popis i opis staza dostupan je na stranicama www.bikeandhike.hr, gdje se, osim samih staza, mogu pronaći i informacije o mogućnostima smještaja, ugostiteljskim uslugama, organizatorima aktivnosti, servisima i pomoći na cesti.

Osim biciklističkih staza TZ ŠKŽ na projektom području nalaze se i 2 biciklističke te 3 biciklističke cestovne rute koje je postavila i označila JU NP Krka. To su: NP Krka MTB 3 i NP Krka MTB 5 te biciklističke cestovne rute NP Krka R1, R2 i R3.

Grad Drniš je uspostavio prvi sustav javnih bicikala na području Dalmatinske zagore. Sustav javnih bicikala na području Grada Drniša nabavljen je kroz projekt Adriatic Canyoning. Sustav javnih bicikala na području Grada Drniša čine tri punkta sa terminalom i biciklima. Dva su postavljena u samom centru grada, a treći pored seoskog domaćinstva Etnoland na Pakovu Selu, kojeg godišnje posjeti preko 40 tisuća gostiju iz različitih dijelova svijeta.

4. Zone posjećivanja

U projektom području prepoznato je 5 zona posjećivanja prikazanih na karti 6. te opisanih u tablici 1.

Karta 6 - Prostorni prikaz zona posjećivanja

Tablica 1. Zone posjećivanja unutar projektog područja

Naziv zone	Opis prostora
1. Kanjon Čikole	Obuhvaća područje kanjona Čikole od mosta na ulazu u Drniš (gdje započinje kanjon) do granice NP Krka tristotinjak metara nizvodno od mosta preko rijeke Čikole na cesti Pakovo Selo-Ključ.
2. Promina	Planina Promina s najvišim vrhom Čavnovka na 1147 m nadmorske visine i 10-ak km duljine dominira drniškim područjem koje se prema zapadu širi na Miljevački plato, a prema istoku na Petrovo polje.

3. Miljevci	Miljevački plato je visoravan smještena između rijeke Krke, rijeke Čikole te planine Promina.
4. Drniška Zagora	Područje Pakova sela i Pokrovnika nalazi se južno od lijeve obale i kanjona rijeke Čikole.
5. Grad Drniš	Urbano središte grada Drniša nalazi se na sjecištu različitih zona. Rijeka Čikola do Drniša teče kao ravničarska rijeka kroz plodno i natopljeno Petrovo polje, a odmah nakon mosta na ulazu u Drniš, ulazi u duboki kanjon kojim nastavlja teći prema jugozapadu. Sa sjeverne strane, neposredno nakon izlaska iz Grada, počinju obronci Promine, a na zapadu počinje prostor visoravni Miljevačkog platoa. Takav položaj na sjecištu različitih zona nameće ulogu grada Drniša kao ishodišne točke posjećivanja područja.

4.1. Spektar mogućnosti doživljaja po zonama posjećivanja

Odnosi se na opise ključnih elemenata doživljaja koje se želi omogućiti u pojedinoj zoni te uvjeta koje je za to potrebno osigurati. Uz pojedine uvjete razrađeni su i pokazatelji za praćenje, a gdje je to bilo potrebno i moguće, i granične vrijednosti tih pokazatelja koje ukazuju na potrebu za prilagodbom ili promjenom načina upravljanja. Opisi ciljanih doživljaja i ciljani uvjeti po zonama navedeni su u tablicama u nastavku.

ZONA 1. KANJON ČIKOLE		
<p>Opis ciljanog doživljaja</p> <p>Kanjon Čikole područje je neizmijenjene prirode u kojem posjetitelji, kroz niz mogućnosti za aktivni odmor, popraćenih cjelovitim programom interpretacije, upoznaju vrijednosti područja i zbližavaju se s prirodnim fenomenom krških riječnih kanjona.</p> <p>Posjetitelj upoznaje kanjon kroz širok spektar aktivnosti, kakvima se nije moguće baviti u obližnjem Nacionalnom parku Krka: planinarenjem kroz suho korito rijeke Čikole (kanjoning), planinarenjem „via ferrata“ po obroncima kanjona (posebno za viših vodostaja), penjanjem uz vertikalne stijene i „preletom“ uz pomoć zip line-a. Impresivnu ljepotu i snagu izvorne prirode ovog dubokog kanjona mogu doživjeti i posjetitelji manje avanturističkog duha, s uređenih vidikovaca te šetnjom uz kanjon. Različite aktivnosti objedinjuje jedinstveni program interpretacije kojim JU Priroda ŠKŽ, koncesionari i suradnici upoznaju posjetitelje sa zaštićenim prirodnim vrijednostima, te ih educiraju o njima i pomažu stvaranju emotivne povezanosti i cjelovitosti doživljaja.</p>		
Elementi doživljaja	Ciljani uvjeti u području zone	Mjerljivi pokazatelji
VRIJEDNOSTI I OBILJEŽJA		
Prirodne vrijednosti i obilježja	Kanjon Čikole i geomorfološki oblici u njemu Postojeća dinamika vodotoka i kvaliteta vode rijeke Čikole Suhi travnjaci, makija Špilje i jame	Monitoring pokazuje dobro stanje očuvanosti stanišnih tipova
	U ovoj je zoni moguće promatrati ili susresti ugrožene divlje vrste biljaka i životinja, kao npr. piramidalni zvončić u pukotinama stijena i na kamenitim obroncima, velikog zelembaća, oštroglavu guštericu, kravosasa, crnokrpicu, bjeloušku, ribaricu, 9 vrsta ugroženih šišmiša, ptice.	Monitoring bioraznolikosti pokazuje dobro stanje očuvanosti navedenih vrsta
Kulturne i tradicijske vrijednosti i obilježja	Napoleonov most Vodenice	Napoleonov most je obnovljen i očuvan Obnovljena vodenica je u funkciji posjećivanja

INFRASTRUKTURA		
Prometna infrastruktura	Most preko kanjona u Pakovom selu Drugih cesta nema	U području nema novih cesta
Izgrađenost	U području nema izgrađenih objekata (osim starih vodenica)	U području nema novih izgrađenih objekata
Posjetiteljska infrastruktura	Uz cestu Pakovo selo - Miljevci uređeno je područje ulaza u kanjon s parkiralištem te dva vidikovca Zip line Planinarska (poučna) staza Penjački smjerovi Ferata Kanjoning staza Ulaz na feratu iz sela Bašići (trenutno bez uređenog parkirališta)	Postavljena posjetiteljska infrastruktura redovno se održava, sigurna je za korištenje i koristi se Uređeno je parkiralište kod ulaza na feratu u selu Bašići
Oznake i interpretacija	Planinarske markacije Putokazi (smeđa signalizacija) Informacijske ploče u zoni prihvata posjetitelja i na ulazima na staze Interpretacijske ploče i sadržaji na vidikovcima, u zoni prihvata posjetitelja	Postavljene oznake su točne i redovno se održavaju Postavljeni interpretacijski sadržaji se koriste i redovno održavaju te ne narušavaju izgled krajobraza
DOSTUPNOST I ZAHTJEVNOST		
Pristup području	Ulaz u kanjon uz cestu Pakovo selo – Miljevci, s uređenim parkiralištem U selu Bašići pristup na feratu i ulaz u kanjon	Nema novih uređenih ulaza u područje
Udaljenost od urbanih sredina	Udaljenost od zone prihvata posjetitelja do Drniša je cca 12 km (do Šibenika cca 27 km)	-
Udaljenost od zona turističkih usluga	Najbliža zona turističkih usluga je na cca 4 km udaljenosti od zone prihvata posjetitelja	-
Zahtjevnost staze	Zip line nije zahtjevan te je dostupan širokoj populaciji Planinarska staza je duga cca 2,4 km, zahtjevna, s težim dijelovima, zahtjeva planinarsku obuču, srednju fizičku spremu Ferata je zahtjevna, s težim dijelovima, nužna je profesionalna oprema i vodstvo Kanjoning je ekstremno zahtjevan, nužna je profesionalna oprema i vodstvo te visoka fizička spremnost Penjački smjerovi su ekstremno zahtjevni, isključivo za penjače	-
Sezonalnost	Kanjoning je moguć samo u sušnom periodu (okvirno od lipnja do listopada, ovisno o sezoni i vremenskim uvjetima) Ostali sadržaji dostupni su tijekom cijele godine, ovisno o vremenskim uvjetima	Broj dana u godini kada je staza bila zatvorena
NAČINI POSJEĆIVANJA		
Dolazak u područje	U posjet vidikovcu, šetnju i obilazak moguće je doći samostalno Korištenje postavljene infrastrukture (zip line, penjački smjerovi, ferata, kanjoning) u dogovoru s JU Priroda ŠKŽ	Broj najavljenih posjetitelja godišnje
Moguće aktivnosti, oblici posjećivanja i programi	Pješačenje i razgledavanje, planinarenje (uključujući i via ferata), penjanje, kanjoning, zip line	Područje se koristi za navedene aktivnosti te nema prijavljenih pritužbi

		vezanih uz nepodudarnost načina korištenja Godišnji broj posjetitelja zip-line Ukupan broj ljudi koji je došao u zonu prihvata
Ne-turistički oblici korištenja	Ostali oblici korištenja uključuju: lov, poljoprivreda, privatno vlasništvo	
POSJEĆENOST		
Osjećaj gužve	U zoni prihvata posjetitelja, na penjačkim smjerovima i na zip line-u prisutnost drugih posjetitelja je vrlo česta, u sezoni i stalna, ali bez stvaranja gužve Mala vjerojatnost susreta s drugim posjetiteljima na stazi tijekom kanjoninga i planinarenja via ferata	U zoni prihvata posjetitelja istovremeno je prisutno maksimalno 50 ljudi Tijekom kanjoninga i planinarenja via ferata, u 90% slučajeva nema susreta s drugim grupama tijekom obilaska staze

ZONA 2. PROMINA

Opis ciljanog doživljaja

Promina je planina koja lokalnom stanovništvu i posjetiteljima omogućuje aktivni boravak u prirodi, rekreaciju, lov i sportske aktivnosti u neznatno izmijenjenom i dobro očuvanom prirodnom ambijentu.

Geološka povijest i struktura, položaj u prostoru, raznovrsni biljni i životinjski svijet te brojni izvori vode okosnica su cjelovitog programa interpretacije vrijednosti ovog područja. Atraktivni krajobrazi i pogledi s vidikovaca pomažu stvaranju osjećaja povezanosti posjetitelja s prirodom, a naselja na obroncima Promine živi su spomenik suživota čovjeka i planine. Uređene i obilježene planinarske i pješačko – biciklističke staze omogućuju raznovrsno i sigurno aktivno kretanje lokalitetom te organizaciju grupnih, pa i masovnih sportskih događanja. Posebnost ove zone su rudnici - spomenici industrijske baštine bazirane na prirodnim bogatstvima koji donose priču o prilikama i prijetnjama vezanim uz njihovo iskorištavanje.

Elementi doživljaja	Ciljani uvjeti u području zone	Mjerljivi pokazatelji
VRIJEDNOSTI I OBILJEŽJA		
Prirodne vrijednosti i obilježja	Izvori pitke vode (njih 12) po obodu planine, na cca 550-750 m.n.v; najpoznatiji su Mali Točak, Veliki Točak, Mijalovac Suhi travnjaci, makija, šuma (nekad crni bor, danas djelom pošumljeno alepskim borom, stare lipe kod Lipovače na sjevernoj strani) Špilje i jame	Monitoring pokazuje dobro stanje očuvanosti stanišnih tipova
	U ovoj je zoni moguće promatrati ili susresti ugrožene divlje vrste, kao npr. velikog zelembača, oštroglavu guštericu, poskoka, kravosasa, šišmiše, ptice. Od lovne divljači ovdje su prisutni divlja svinja, čagalj, lisica, kuna, jazavac.	Monitoring bioraznolikosti pokazuje dobro stanje očuvanosti navedenih vrsta Lovno-gospodarske osnove ukazuju na dobro stanje očuvanosti lovne divljači
Kulturne i tradicijske vrijednosti i obilježja	Živa naselja s očuvanim tradicijskim ruralnim krajobrazom	Broj aktivnih domaćinstava je stabilan ili raste Broj stanovnika je stabilan ili raste

	<i>Napušteni rudnik u Siveriću kao dio industrijske kulturne baštine (nije na popisu zaštićenih kulturnih dobara)</i>	<i>Napušteni rudnik u Siveriću je interpretiran</i>
INFRASTRUKTURA		
Prometna infrastruktura	<i>Makadamska cesta od Lišnjaka do Planinarskog doma na Promini</i>	<i>Makadamska cesta se redovno održava i sigurna je za korištenje</i>
Izgrađenost	<i>Naselja na obroncima Promine (Lišnjak, Varoš, Trbounje, Badanj, Siverić, Velušić) Planinarski dom Vojni objekt na vrhu Promine</i>	<i>Nema značajnijih promjena</i>
Posjetiteljska infrastruktura	<i>Markirane planinarske staze (6 označenih staza do vrha Promine ili planinarskog doma - HPS) Kružna poučna staza Geološki fenomeni Promine, s uređenim postajama (npr. izvor Mali točak) i interpretacijskim sadržajima Uređene i označene biciklističke staze i rute različite zahtjevnosti, uključujući i stazu za downhill Uređena i označena makadamska cesta od Lišnjaka do planinarskog doma, s označenom biciklističko-pješačkom rutom te dva uređena odmorišta Terminal za javne bicikle ispred planinarskog doma na Promini U planu je uređenje Muzeja rudarstva u Siveriću Via Dinarica – bijela linija prolazi preko Promine</i>	<i>Postojeće planinarske staze redovno se održavaju Uređene biciklističke staze i postavljena posjetiteljska infrastruktura redovno se održavaju, sigurni su za korištenje i koriste se</i>
Oznake i interpretacija	<i>Planinarske markacije Putokazi (smeđa signalizacija) Informacijske ploče (duž biciklističko-pješačke staze Promina i na dijelu planinarskih staza) Interpretacijske ploče i sadržaji duž poučne staze</i>	<i>Postavljene oznake su točne i redovno se održavaju</i>
DOSTUPNOST I ZAHTJEVNOST		
Pristup području	<i>Do planinarskog doma se može doći vozilom, po uređenom makadamskom putu</i>	-
Udaljenost od urbanih sredina i naselja	<i>Udaljenost od Lišnjaka do Drniša je cca 5km Udaljenost od vrha Promine do Drniša je cca 11 km</i>	-
Udaljenost od zona turističkih usluga	<i>Na vrhu Promine nalazi se planinarski dom (udaljenost od početka staze u Lišnjaku je cca 6km, uz uspon)</i>	<i>Planinarski dom je u funkciji</i>
Zahtjevnost staze	<i>Biciklističke staze su fizički vrlo zahtjevne zbog dugog uspona</i>	-
	<i>Planinarske staze su fizički srednje zahtjevne</i>	-
AKTIVNOSTI I NAČINI POSJEĆIVANJA		
Dolazak u područje	<i>Organizirano ili samostalno, grupe ili individualni posjetitelji</i>	-

Moguće aktivnosti, oblici posjećivanja i programi	Pješačenje, planinarenje, biciklizam Sportske manifestacije Edukacijski i interpretacijski programi i vođenja U špilji Liluša je moguće posjećivanje u dogovoru s PD Promina Lovni turizam	Područje se koristi za navedene aktivnosti te nema prijavljenih pritužbi vezanih uz nepodudarnost načina korištenja Broj posudbi bicikala na javnom sustavu Broj noćenja u PD Promina Broj sudionika sportskih manifestacija
Ne-turistički oblici korištenja	Ostali oblici korištenja uključuju: lov, šumarstvo, poljoprivreda, privatno vlasništvo	
POSJEĆENOST		
Osjećaj gužve	Velika vjerojatnost povremenih susreta s drugim posjetiteljima na stazi, posebno tijekom sezone Tijekom organiziranih manifestacija moguće su gužve	

ZONA 3. MILJEVCI

Opis ciljanog doživljaja

Miljevački plato je područje žive autentične ruralne atmosfere drniškog kraja. To je mjesto na kojem posjetitelji okolnih atraktivnih prirodnih lokaliteta i područja izvorne prirode svoj doživljaj mogu upotpuniti i slikom autentičnog načina života, u inače nepristupačnom i surovom prirodnom ambijentu. Kroz boravak ili uživanje u gastronomskoj ponudi seoskih domaćinstava u Miljevcima, posjetitelji mogu upoznati domaće ljude, čuti njihove priče, učiti o području te stvoriti osjećaj povezanosti s njime.

Miljevci su ravničarsko područje, plato, premreženo lokalnim cestama i makadamskim putevima iskorištenim za uspostavu mreže kvalitetno označenih i održanih biciklističkih ruta i staza koje biciklisti rado koriste. Na području se nalazi veći broj očuvanih objekata tradicijske gradnje, seoskih domaćinstava, proizvođača domaće hrane i poljoprivrednih proizvoda koji se nude i posjetiteljima. Narodna baština kraja prezentirana je i kroz očuvane elemente nematerijalne baštine (priče, pjesme i plesovi). Sliku života upotpunjuju očuvane prirodne vrijednosti područja, suhi travnjaci, lokve te raznoliki biljni i životinjski svijet.

Elementi doživljaja	Ciljani uvjeti u području zone	Mjerljivi pokazatelji
VRIJEDNOSTI I OBILJEŽJA		
Prirodne vrijednosti i obilježja	Suhi pašnjaci i poljoprivredne površine s različitim niskim usjevima Miljevačke lokve	Monitoring bioraznolikosti pokazuje dobro stanje očuvanosti stanišnih tipova
	U ovoj je zoni moguće promatrati ugrožene vrste ptica, npr. velika ševa, kratkoprsta ševa, čukavica i dr. Od lovne divljači ovdje su prisutni divlja svinja, čagalj, lisica, kuna, zec i dr.	Monitoring bioraznolikosti pokazuje dobro stanje očuvanosti navedenih vrsta Lovno-gospodarske osnove ukazuju na dobro stanje očuvanosti lovne divljači
Kulturne i tradicijske vrijednosti i obilježja	Živa naselja s očuvanim tradicijskim ruralnim krajobrazom (tradijska gradnja, stočarstvo – ovce) Gusterne, bunje i suhozidi Klačine za proizvodnju kreča (posebno dobar primjer u selu Bogatići) Tradijski obrti (opančari, pastirske frulice od mladog jasena i dr.) Spomenik Petru Svačiću na vidikovcu iznad Visovca – mjesto	Broj aktivnih domaćinstava je stabilan ili raste Broj stanovnika je stabilan ili raste Očuvani su i prezentirani elementi tradicijske gradnje i ruralnog krajobraza (tradijska arhitektura, gusterne, bunje i suhozidi, klačine i dr.) Očuvana je i prezentirana nematerijalna kulturna baština

	<i>interpretacije povijesti hrvatskih narodnih vladara, priče, legende</i>	
INFRASTRUKTURA		
Prometna infrastruktura	<i>U području postoje javne prometnice županijskog i lokalnog značaja; sva sela su međusobno dobro povezana</i>	
Izgrađenost	<i>Naselja Bogatići, Brištani, Drinovci, Nos Kalik, Ključ, Kaočine, Širitovci, Karalić</i>	<i>Nema značajnijih promjena</i>
Posjetiteljska infrastruktura	<i>Seoska domaćinstva, agroturizmi, OPG – koji nude usluge smještaja i prehrane za posjetitelje Uređene biciklističke staze koje povezuju lokalne ponuditelje raznih usluga i zanimljive točke u području, uz adekvatnu interpretaciju prirodne i kulturne baštine Pješačke staze (npr. Staza NP Krka od zaseoka Bačići do Bijeke stijene Visovca)</i>	<i>Broj lokalnih ponuditelja usluga za posjetitelje Uređene staze i postavljena posjetiteljska infrastruktura redovno se održavaju, sigurni su za korištenje i koriste se</i>
Oznake i interpretacija	<i>Planinarske markacije Putokazi (smeđa signalizacija) Informacijske ploče (s kartama i QR kodovima) Interpretacijski sadržaji uz staze</i>	<i>Postavljene oznake su točne, vizualno usklađene i redovno se održavaju Postavljeni interpretacijski sadržaji se koriste i redovno održavaju te ne narušavaju izgled krajobraza</i>
DOSTUPNOST I ZAHTEJVNOST		
Pristup području	<i>Pristup je moguć osobnim vozilom, biciklom ili pješice</i>	-
Udaljenost od urbanih sredina, naselja ili zona turističkih usluga	<i>Unutar područja se nalaze naselja i turističke usluge</i>	-
Zahtejvnost staze	<i>Od laganih do zahtjevnih, ovisno o stazi (stupanj zahtjevnosti naveden je u opisima staza)</i>	<i>Uređene staze su različite zahtjevnosti što širokom spektru posjetitelja omogućuje posjet i doživljaj područja</i>
AKTIVNOSTI I NAČINI POSJEĆIVANJA		
Dolazak u područje	<i>Organizirano ili samostalno, grupe ili individualni posjetitelji</i>	<i>Nema posebnih zahtjeva za dolazak u područje</i>
Moguće aktivnosti, oblici posjećivanja i programi	<i>Odmor, pješačenje, biciklizam, eno-gastro turizam, lovni turizam Vođeni edukacijski ili interpretacijski programi i ture (npr. ljekovito bilje)</i>	<i>Područje se koristi za navedene aktivnosti te nema prijavljenih pritužbi vezanih uz nepodudarnost načina korištenja Godišnji broj ostvarenih dolazaka i noćenja na području zone Broj provedenih organiziranih programa posjeta</i>
Ne-turistički oblici korištenja	<i>Ostali oblici korištenja uključuju: privatno vlasništvo, stočarstvo i poljoprivreda (pršut, sir), lov</i>	

ZONA 4. DRNIŠKA ZAGORA

Opis ciljanog doživljaja

Pakovo selo i Pokrovnik područje su autentične ruralne atmosfere drniškog kraja. Boravkom u ovom području posjetitelji imaju priliku upoznati domaće ljude i autentični način života na selu, uključiti se u njihove aktivnosti te uživati u odmoru od gužve i ubrzanog tempa svakodnevice, rekreaciji, kreativnom stvaranju ili poznatim gastronomskim specijalitetima ovog kraja. Na području se nalazi veći broj očuvanih objekata tradicijske gradnje, seoskih domaćinstava, proizvođača domaće hrane i poljoprivrednih proizvoda koji se nude i posjetiteljima. Narodna baština kraja prezentirana je i kroz očuvane elemente nematerijalne baštine (priče, pjesme i plesovi).

Elementi doživljaja	Ciljani uvjeti u području zone	Mjerljivi pokazatelji
VRIJEDNOSTI I OBILJEŽJA		
Prirodne vrijednosti i obilježja	Suhi pašnjaci i poljoprivredne površine s različitim niskim usjevima Mjestimično šuma Lokve Špilje i jame Lijepa panorame	Monitoring bioraznolikosti pokazuje dobro stanje očuvanosti stanišnih tipova
	U ovoj je zoni moguće promatrati ugrožene vrste ptica, kao npr. velika ševa, kratkoprsta ševa, čukavica i dr. Od lovne divljači ovdje su prisutni divlja svinja, čagalj, lisica, kuna, zec i dr.	Monitoring bioraznolikosti pokazuje dobro stanje očuvanosti navedenih vrsta Lovno-gospodarske osnove ukazuju na dobro stanje očuvanosti lovne divljači
Kulturne i tradicijske vrijednosti i obilježja	Živa naselja s očuvanim tradicijskim ruralnim krajobrazom Gusterne, bunje i suhozidi Arheološko nalazište Copića njive Pokrovnički sir – 7000 godina star nalaz posude u kojoj se držalo nešto nalik siru – najstariji sir na Sredozemlju	Broj aktivnih domaćinstava je stabilan ili raste Broj stanovnika je stabilan ili raste
INFRASTRUKTURA		
Prometna infrastruktura	Kroz područje prolazi državna cesta D33 (Šibenik-Drniš-Knin), županijske i lokalne ceste	-
Izgrađenost	Naselja Pakovo selo i Pokrovnik, Radonić, Žitnić Sirana i pršutana u Pakovom selu Centar za razvoj kompetencija u ruralnom turizmu Pakovo selo Aktivna industrijska zona u Radoniću	-
Posjetiteljska infrastruktura	Seoska domaćinstva, agroturizmi, OPG – koji nude usluge smještaja i prehrane za posjetitelje Uređene biciklističke i pješačko-biciklističke staze i rute koje povezuju lokalne ponuditelje raznih usluga i zanimljive točke u području, uz adekvatnu interpretaciju prirodne i kulturne baštine Tematski park Etnoland Dalmati (etno zbirka, suvenirnica, restoran, parkiralište i sanitarni čvor za nekoliko stotina ljudi, amfiteatar na otvorenom) Terminal za javne bicikle ispred tematskog parka Etnoland	Broj lokalnih ponuditelja usluga za posjetitelje Uređene staze i postavljena posjetiteljska infrastruktura redovno se održavaju, sigurni su za korištenje i koriste se

	<i>Punjač za električne automobile ispred tematskog parka Etnoland Vidikovac uz Crkvu sv. Mihovila Odmorište kod točke Pečina</i>	
Oznake i interpretacija	<i>Planinarske markacije Putokazi (smeđa signalizacija) Informacijske ploče (s kartama i QR kodovima) Interpretacijski sadržaji uz staze</i>	<i>Postavljene oznake su točne, vizualno usklađene i redovno se održavaju Postavljeni interpretacijski sadržaji se koriste i redovno održavaju te ne narušavaju izgled krajobraza</i>
DOSTUPNOST I ZAHTJEVNOST		
Pristup području	<i>Pristup je moguć osobnim vozilom, biciklom ili pješice</i>	
Udaljenost od urbanih sredina, naselja ili zona turističkih usluga	<i>Unutar područja se nalaze naselja i turističke usluge</i>	
Zahtjevnost staze	<i>Od laganih do zahtjevnih, ovisno o stazi (stupanj zahtjevnosti naveden je u opisima staza)</i>	<i>Uređene staze su različite zahtjevnosti što širokom spektru posjetitelja omogućuje posjet i doživljaj područja</i>
AKTIVNOSTI I NAČINI POSJEĆIVANJA		
Dolazak u područje	<i>Organizirano ili samostalno, grupe ili individualni posjetitelji</i>	<i>Nema posebnih zahtjeva za dolazak u područje</i>
Moguće aktivnosti, oblici posjećivanja i programi	<i>Odmor, pješačenje, biciklizam, eno-gastro turizam, lovni turizam Upoznavanje tradicijskog načina života kroz interpretacijske programe u tematskom parku Vođeni edukacijski ili interpretacijski programi i ture</i>	<i>Područje se koristi za navedene aktivnosti te nema prijavljenih pritužbi vezanih uz nepodudarnost načina korištenja Godišnji broj ostvarenih dolazaka i noćenja na području zone Godišnji broj posjetitelja tematskog parka Godišnji broj provedenih organiziranih programa posjeta</i>
Ne-turistički oblici korištenja	<i>Ostali oblici korištenja uključuju: lov, poljoprivreda (pršuti, sir; farma nesilica), privatno vlasništvo</i>	

ZONA 5. GRAD DRNIŠ

Opis ciljanog doživljaja

Urbano središte Grada Drniša je ishodišna točka i logistički centar za planiranje i organizaciju posjeta zaštićenim područjima prirode u okruženju. Grad Drniš sadrži urbanu i turističku infrastrukturu i pružateljce usluga neophodne za ugodno i sigurno posjećivanje zaštićenih prirodnih vrijednosti u okruženju. Kao administrativno, kulturno i povijesno središte područja, sa svojom kulturnom baštinom, događanjima i svakodnevnim načinom života, Drniš je ključno mjesto na kojem se upotpunjava slika života ljudi kroz povijest u jedinstvenom prirodnom okruženju.

Elementi doživljaja	Opis postojećih uvjeta u području zone
VRIJEDNOSTI I OBILJEŽJA	
Prirodne vrijednosti i obilježja	Početak kanjona rijeke Čikole Pogled na Petrovo polje i kanjon Čikole (s Gradine)
Kulturne i tradicijske vrijednosti i obilježja	Djela Ivana Meštrovića Gradski muzej u Drnišu Očuvana povijesna baština (Gradina, Stara mlinica, osmanlijska graditeljska ostavština) Sakralni objekti Nematerijalna kulturna baština Život u Gradu U planu je obnova i uređenje pješačke poučne staze između vodenica u kanjonu Čikole
INFRASTRUKTURA	
Prometna infrastruktura izgrađenost	U području postoje javne prometnice, željeznička pruga i postaja Urbano područje Industrijska zona Grada Drniša (Tvornica vapna, kamena i betona GIRK Kalun (uključujući i gospodarenje otpadom)
Posjetiteljska infrastruktura	Info - točka i ured TZ Grada Drniša Info - centar NP Krka (ispostava) Terminal za javne bicikle Početak biciklističke staze Kanjonima Čikole i Krke (Drniš - Pakovo selo - Miljevci - Trbounje -Drniš), 30 km, srednje zahtjevna Vidikovac Moseč, uz cestu (održavaju Hrvatske ceste, stabla Hrvatske šume) Smještajni kapaciteti Turistička agencija Trgovine, ugostiteljstvo i ostale usluge
Oznake i interpretacija	Putokazi (smeđa signalizacija) Informacijske ploče (s kartama i QR kodovima) Interpretacijske ploče ispred spomenika kulturne baštine, u kanjonu Čikole, na vidikovcima i dr.
DOSTUPNOST I ZAHTJEVNOST	
Pristup području – prometna povezanost	Cestovnim putem, autobusne linije i željeznica
AKTIVNOSTI I NAČINI POSJEĆIVANJA	
Ponuda za posjetitelje	Aktivni odmor, odmor, eno-gastro ponuda, kulturni turizam, manifestacije

5. Evaluacija i zaključci

Projektno područje posjeduje izniman potencijal za posjećivanje utemeljen na atraktivnostima prirodne baštine. Osnovno obilježje područja je autentičnost, koja ga izdvaja iz turistificiranog okruženja. Na prostoru je formirana osnovna posjetiteljska infrastruktura i stvorene pretpostavke za organizirani razvoj posjećivanja. Za uspješan razvoj turizma, uz istovremeno očuvanje autentičnog ambijenta i prirodne baštine, potrebno je obratiti pozornost na sljedeće ključne teme:

1. Utvrđena je neusklađenost djelovanja različitih dionika u prostoru. Posjećivanjem istovremeno upravljaju gradske ustanove (Grad Drniš, TZ Grada Drniša), županijske ustanove (Šibensko – kninska županija, JU Priroda, TZ ŠKŽ) i JU NP Krka. Ne postoji koordinacija, pa se na terenu nalaze različite mreže biciklističkih staza, signalizacije i promotivni materijali neusklađenog sadržaja. Komplementarni sadržaji se međusobno ne podupiru i ne djeluju zajednički na tržištu iako se nalaze na istom prostoru. Rezultat je nedostatak identiteta i interpretacije unatoč snažnim atrakcijskim resursima i komunikacijskim motivima. Bolja međusobna koordinacija i suradnja nameće se kao glavni prioritet upravljanja posjećivanjem u ovom području.
2. Glavnu atrakcijsku osnovu područja čini Nacionalni park Krka. Roški slap i Visovac, koji se nalaze unutar NP, najposjećeniji su lokaliteti na drniškom području. Zone posjećivanja 1, 3 i 4 nalaze se u njegovoj neposrednoj blizini i mogu iskoristiti atrakcijsku moć NP Krka za vlastiti razvoj. Miljevački plato je područje „živih sela“ u kojima obitavaju ljudi koji stoljećima žive uz Krku. Na tom području mogu se razvijati gospodarske djelatnosti i aktivnosti koje nisu dozvoljene unutar granica Nacionalnog parka. Razina turističke opremljenosti je niža nego u NP što prostor čini autentičnijim. To stvara pretpostavke za razvoj ponude komplementarne s ponudom NP Krka, s naglaskom na život autentičnog sela dalmatinskog zaleđa, gastronomije, običaja i sl.
3. Poseban potencijal područja u kontekstu razvoja posjećivanja prepoznat je u mogućnostima za razvoj ponude aktivnog boravka u prirodi (tzv. „outdoor“). Raznovrsnost prostornih obilježja (planina, kanjon, visoravan i urbano područje) pružaju mogućnost razvoja širokog spektra sadržaja na relativno malom prostoru; biciklizam, brdski biciklizam, trekking, pješaćenje, planinarenje, kanjoning, slobodno penjanje, zip line i dr. Blizina razvijenih i napučenih turističkih destinacija predstavlja izniman tržišni potencijal.
4. Grad Drniš urbano je i administrativno središte područja. Posjećenost grada Drniša znatno je manja od posjećenosti lokaliteta u okruženju. Zbog toga čitavo drniško područje ne ostvaruje puni potencijal ekonomskih dobrobiti koje donosi turizam. Nužno je razviti informacijske, uslužne i posjetiteljske sadržaje u gradu i razviti ga kao turističko središte područja.

6. Upravljanje posjećivanjem

6.1. Vizija

Područje Grada Drniša unutar ekološke mreže Natura 2000 je mjesto boravka i ishodišna točka za obilazak atrakcijskih sadržaja u okruženju. Kroz aktivni boravak u prirodi, upoznavanje s ljudima, tradicijskom baštinom i lokalnom gastronomijom, posjetitelji mogu doživjeti autentični način života i očuvanu prirodu drniškog kraja.

Pojašnjenje vizije:

<i>Elementi vizije</i>	<i>Pojašnjenje elemenata vizije</i>
<i>Područje Grada Drniša unutar ekološke mreže Natura 2000</i>	<i>Vizija se, u skladu s projektnim zadatkom odnosi na projektno područje u koje je uključen i grad Drniš, kao administrativno i logističko središte područja.</i>
<i>...je mjesto boravka...</i>	<i>Projektno područje pruža mogućnosti kvalitetnog smještaja i boravka u autentičnom i mirnom okruženju. Sadržaji unutar područja omogućavaju osmišljavanje višednevnog boravka.</i>
<i>... i ishodišna točka za obilazak atrakcijskih sadržaja u okruženju.</i>	<i>Geografski položaj i prometna povezanost omogućuju jednostavan i brz pristup do destinacija na obali, NP Krka i dr. Drniško područje ima mogućnost profilirati se kao mirna „baza“ u kojoj su posjetitelji smješteni i iz koje posjećuju sadržaje u okruženju.</i>
<i>Kroz aktivni boravak u prirodi...</i>	<i>Za razliku od NP Krka, koji je glavna atrakcija u okruženju, na projektnom području moguć je širok spektar aktivnosti u prirodi – lov, biciklizam, kanjoning, planinarenje, zip-line, organizirana rekreativna i sportska događanja i sl.</i>
<i>...upoznavanje s ljudima, ...</i>	<i>Na projektnom području postoje još uvijek živa i naseljena sela i naselja. To stvara značajnu komparativnu prednost u odnosu na turistificirana područja u kojima posjetitelji uglavnom susreću profesionalne turističke djelatnike i druge posjetitelje.</i>
<i>...tradicijom baštinom i lokalnom gastronomijom,</i>	<i>Za razliku od susjednih, visoko turistificiranih područja, projektno područje je mjesto očuvane izvorne tradicijske gradnje, običaja i gastronomije.</i>
<i>...posjetitelji mogu doživjeti autentični način života i očuvanu prirodu drniškog kraja.</i>	<i>Komparativna prednost ovog područja je još uvijek vidljiva autentičnošću što ga čini različitim od pretjerano izgrađenih, uređenih i „umjetno autentičnih“ destinacija u okruženju.</i>

6.2. Ciljevi upravljanja

Planirano upravljanje posjećivanjem u okviru ovog Akcijskog plana usmjereno je na postizanje sljedeća 4 cilja upravljanja:

Oznaka cilja	Definicija cilja / indikatori
A	<p>Uspostavljena je kontinuirana i učinkovita koordinacija i suradnja u upravljanju posjećivanjem na području ekološke mreže NATURA 2000 unutar grada Drniša, u kojoj sudjeluju Grad Drniš, TZ grada Drniša, JU Priroda ŠKŽ i NP Krka, te po potrebi i drugi dionici i upravljači područjem (Šibensko-kninska županija, Hrvatske šume i dr.).</p> <p>Indikatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljeno je i djeluje koordinacijsko tijelo NATURA DRNIŠ • Broj održanih sastanaka godišnje • Broj zajednički provedenih manifestacija, događanja, natječaja, projekata i dr.
B	<p>Drniško područje je prepoznato kao destinacija s razvijenom kvalitetnom turističkom ponudom za odmor u području očuvane prirode, autentičnog ambijenta i vrhunske lokalne gastronomije.</p> <p>Indikatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj posjetitelja, unutar i izvan glavne turističke sezone • Prosječno trajanje boravka • Zadovoljstvo posjetitelja
C	<p>Drniško područje je prepoznato kao vrhunska destinacija za aktivni i sportsko-rekreativni boravak u prirodi („outdoor“).</p> <p>Indikatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj održanih outdoor događanja godišnje • Broj posjetitelja motiviranih outdoor aktivnostima godišnje • Zadovoljstvo posjetitelja
D	<p>Grad Drniš je ishodišna točka za posjećivanje atrakcijskih sadržaja u okruženju.</p> <p>Indikatori:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj informativnih i uslužnih sadržaja u gradu Drnišu • Broj posjetitelja godišnje

6.3. Aktivnosti

Ozn	Cilj / Aktivnost	Indikator	Prioritet	Nositelj	Suradnici
A	Uspostavljena je kontinuirana i učinkovita koordinacija i suradnja u upravljanju posjećivanjem na području ekološke mreže NATURA 2000 unutar grada Drniša, u kojoj sudjeluju Grad Drniš, TZ grada Drniša, JU Priroda ŠKŽ i JU NP Krka.	<ul style="list-style-type: none"> Uspostavljeno je i djeluje koordinacijsko tijelo NATURA DRNIŠ Broj održanih sastanaka godišnje Broj zajednički provedenih manifestacija, događanja, natječaja, projekata i dr. 		GD	ŠKŽ, TZGD, JUNPK, JUPŠK Ž, CRKPS
A1	Uspostaviti sporazum o suradnji na upravljanju posjećivanjem na projektnom području između Grada Drniša, TZ grada Drniša, JU Priroda ŠKŽ i JU NP Krka.	<ul style="list-style-type: none"> Uspostavljen sporazum 	1	GD	ŠKŽ, TZGD, JUNPK, JUP, CRKPS
A2	U sklopu Centra za razvoj kompetencija u ruralnom turizmu u Pakovu selu uspostaviti kontakt točku koordinacijskog tijela NATURA DRNIŠ i platformu za razvoj programa i projekata "Život na otvorenom".	<ul style="list-style-type: none"> Uspostavljena kontakt točka koordinacijskog tijela NATURA DRNIŠ Uspostavljena platforma "Život na otvorenom" Broj osmišljenih i provedenih projekata 	1	GD	ŠKŽ, TZGD, JUNPK, JUP, CRKPS
A3	U godišnjim planovima svih partnera planirati provedbu dogovoreni aktivnosti koordinacijskog tijela NATURA DRNIŠ.	<ul style="list-style-type: none"> Broj planiranih dogovoreni aktivnosti u godišnjim planovima svih partnera 	1	GD, JUPŠK Ž, TZGD, JUNPK	
A4	Redovito održavati sastanke koordinacijskog tijela NATURA DRNIŠ.	<ul style="list-style-type: none"> Održano minimalno 2 sastanka godišnje Izvjешća sa sastanaka 	1	GD	JUP, TZGD, JUNPK
A5	Za svaku zonu posjećivanja zasebno razraditi popis željenih pravila ponašanja i uvjeta posjećivanja, te o njima informirati posjetitelje.	<ul style="list-style-type: none"> Razrađena su i javno dostupna željena pravila ponašanja i uvjeti posjećivanja za svaku zonu 	1	JUP	
A6	Odlukom o mjerama zaštite i očuvanja ZK Vodeni tok i kanjon Čikole propisati pravila ponašanja posjetitelja u ZK.	<ul style="list-style-type: none"> Pravila ponašanja posjetitelja propisana su u Odluci 	1	JUP	
A7	Izraditi i održavati prostornu bazu sve postavljene posjetiteljske infrastrukture i signalizacije na projektnom području.	<ul style="list-style-type: none"> Dostupna je ažurna prostorna baza posjetiteljske infrastrukture 	1	ND	
A8	Izraditi interpretacijski plan prirodne i kulturne baštine drniškog područja.	<ul style="list-style-type: none"> Plan je izrađen i provodi se 	1	GD	TZGD, JUP
A9	U postojećim smještajnim kapacitetima poticati prilagodbu sadržaja i usluga potrebama posjetitelja čija je primarna motivacija aktivni boravak u prirodi.	<ul style="list-style-type: none"> Broj provedenih projekata poticanja Broj smještajnih kapaciteta koji u ponudi ima sadržaje i usluge za outdoor posjetitelje 	2	TZGD	TZŠKŽ, GD

A10	Poticati organizaciju sportskih i rekreativnih outdoor događanja.	<ul style="list-style-type: none"> • Broj provedenih projekata • Broj organiziranih događanja • Broj sudionika po događanju 	2	GD	TZGD
A11	Uspostaviti redovno praćenje stanja i funkcionalnosti postavljene signalizacije na projektnom području.	<ul style="list-style-type: none"> • Izvješća o praćenju 	1	ND	GD TZGD JUNPK JUP HC
A12	Redovno te po potrebi pratiti stanje i sigurnost posjetiteljske infrastrukture na projektnom području.	<ul style="list-style-type: none"> • Izvješća o praćenju 	1	ND	GD TZGD JUNPK JUP
A13	Kroz koordinacijsko tijelo dogovoriti suradnju s JU NP Krka oko uključivanja nekoliko pitanja vezanih uz posjećivanje projektnog područja u anketna istraživanja zadovoljstva i karakteristika posjetitelja koja JU NP Krka redovno provodi.	<ul style="list-style-type: none"> • Godišnja izvješća o praćenju s analizama trendova i preporukama za unaprjeđenje upravljanja posjećivanjem 	2	ND, JUNPK	
A14	Na godišnjoj razini prikupiti i analizirati podatke među partnerima: broj posjetitelja NP Krka (Roški slap, Visovac); turistički pokazatelji (TZ Grada Drniša), broj posjetitelja ZIP line i dr.	<ul style="list-style-type: none"> • Prikupljeni podaci su dostupni svima i koriste se 	1	ND	TZGD JUNPK JUP
A15	Radi procjene utjecaja posjećivanja na prirodne vrijednosti područja prikupljene podatke o posjećivanju analizirati u odnosu na podatke praćenja stanja očuvanosti bioraznolikosti, te temeljem dobivenih rezultata prilagođavati upravljanje posjećivanjem.	<ul style="list-style-type: none"> • Preporuke praćenja stanja očuvanosti se koriste u upravljanju 	1	JUP	Vanjski suradnici
B	Drniško područje je prepoznato kao destinacija s razvijenom kvalitetnom turističkom ponudom za odmor u području očuvane prirode, autentičnog ambijenta i vrhunske lokalne gastronomije.	<ul style="list-style-type: none"> • Broj posjetitelja, unutar i izvan glavne turističke sezone • Prosječno trajanje boravka • Zadovoljstvo posjetitelja • Izvješća o stanju očuvanja prirode 			
B1	Kroz interpretaciju prirodnih vrijednosti, a na temelju postojeće infrastrukture, kreirati nove itinerare posjeta, željene scenarije posjećivanja, turističke rute i proizvode, različitog trajanja i zahtjevnosti, za različite ciljne skupine posjetitelja.	<ul style="list-style-type: none"> • Osmišljene tematske rute/programi koji koriste postojeću infrastrukturu (npr. Staza OPG-ova, staza ljekovitog bilja, staza trišnji i dr.) 	1	TZGD	JUP Nositelji ponude
B2	Kreirati nove interpretacijske scenarije, utemeljene na prirodnim vrijednostima, za postojeću posjetiteljsku ponudu (npr. zip-line "Sokolov let").	<ul style="list-style-type: none"> • Broj sadržaja u ponudi koji uključuje interpretaciju prirodnih vrijednosti 	1	TZGD	JUP Nositelji ponude

B3	Izraditi potrebnu dokumentaciju te obnoviti i urediti Napoleonov most i cestu, kao dio međunarodne kulturne turističke rute.	<ul style="list-style-type: none"> Napoleonov most i cesta su dio kulturne rute te se koriste 	3	GD	TZGD
B4	Urediti pješačku stazu i povezati vodenice u kanjonu Čikole.	<ul style="list-style-type: none"> Uređena pješačka staza koja povezuje vodenice u kanjonu Čikole 	3	GD	TZGD
B5	Poticati tržišnu valorizaciju razvijenih itinerara posjećivanja i turističkih ruta koje interpretiraju vrijednosti područja.	<ul style="list-style-type: none"> Broj realiziranih projekata 	2	GD	TZGD
B6	Redovno održavati svu javnu posjetiteljsku infrastrukturu na projektnom području.	<ul style="list-style-type: none"> Sva postavljena infrastruktura je u dobrom stanju i sigurna za korištenje Signalizacija je točna i funkcionalna 	1	GD TZGD JUP JUNPK	
B7	Organizirati kampanju za promociju višednevnih kraćih izleta (mini break), u pred i post sezoni, za hrvatsko tržište, usmjerenu na grad Zagreb, s naglaskom na ponudu gastro i kulturnog turizma, prema ciljanoj skupini "empty nesters".	<ul style="list-style-type: none"> Organizirana kampanja 	2	TZGD	
B8	Organizirati promotivnu kampanju privlačenja izletnika iz susjednih destinacija (rivijera Zadar, Šibenik, Split) tijekom turističke sezone.	<ul style="list-style-type: none"> Organizirana kampanja 	2	TZGD	
C	Drniško područje je prepoznato kao vrhunska destinacija za aktivni i sportsko-rekreativni boravak u prirodi („outdoor“).	<ul style="list-style-type: none"> Broj održanih outdoor događanja godišnje Broj posjetitelja motiviranih outdoor aktivnostima godišnje Broj pružatelja usluga na drniškom području 			
C1	Urediti manje parkiralište i pristupnu točku za silazak u kanjon na ulazu u selu Bašići.	<ul style="list-style-type: none"> Uređeno je parkiralište i pristupna točka 	3	JUP GD	
C2	Na počecima uređenih pješačkih i biciklističkih staza te na ulazima u kanjon postaviti i održavati jasne informacijske ploče s glavnim pravilima posjeta području.	<ul style="list-style-type: none"> Ploče su postavljene 	2	JUP	
C3	Urediti i opremiti pješačko-biciklističku stazu od Lišnjaka do planinarskog doma na Promini, uključujući i signalizaciju.	<ul style="list-style-type: none"> Staza je uređena 	1	GD	
C4	Urediti hostel u selu Bogatiću Miljevačkom.	<ul style="list-style-type: none"> Hostel uređen i u funkciji 	1	GD	

C5	Dopuniti sustav javnih bicikala postavljanjem dva terminala s komunikacijskom jedinicom i 12 bicikala.	<ul style="list-style-type: none"> • Postavljeni terminali su u funkciji 	1	GD	
C6	Organizirati kampanju za promociju višednevnih kraćih izleta (mini break), u pred i post sezoni, za hrvatsko tržište, usmjerenu na grad Zagreb, s naglaskom na ponudu outdoor turizma, prema ciljanoj skupini "DINKs".	<ul style="list-style-type: none"> • Organizirana kampanja 	2	TZGD	TZŠKŽ
C7	Sudjelovati na ciljanim sajmovima za aktivni turizam.	<ul style="list-style-type: none"> • Broj sudjelovanja na sajmovima 	2	TZGD	TZŠKŽ
C8	Svake godine organizirati outdoor festival na kojem će se prezentirati outdoor aktivnosti na drniškom području	<ul style="list-style-type: none"> • Organiziran festival • Broj uključenih lokalnih ponuditelja • Broj posjetitelja • Press clipping 	1	GD TZGD	JUP JUNPK Civilni sektor Priv. sektor
D	Grad Drniš je ishodišna točka za posjećivanje atrakcijskih sadržaja u okruženju.	<ul style="list-style-type: none"> • Broj informativnih i uslužnih sadržaja u gradu Drnišu • Broj posjetitelja godišnje 			
D1	Urediti i uspostaviti Centar za posjetitelje (CZP) u Drnišu.	<ul style="list-style-type: none"> • CZP je uređen i u funkciji 	2	GD	
D2	U prostoru grada oko budućeg CZP i ispostave NP Krka zajednički osmisliti i razvijati informativno-uslužnu zonu za posjetitelje šireg drniškog područja.	<ul style="list-style-type: none"> • Osmišljena je informativno-uslužna zona • Informativno-uslužna zona je uređena i koristi se 	3	GD	JUNPK

6.4. Dinamika provedbe

Ozn	Cilj / Aktivnost	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.
A	Uspostavljena je kontinuirana i učinkovita koordinacija i suradnja u upravljanju posjećivanjem na području ekološke mreže NATURA 2000 unutar grada Drniša, u kojoj sudjeluju Grad Drniš, TZ grada Drniša, JU Priroda ŠKŽ i JU NP Krka.										
A1	Uspostaviti sporazum o suradnji na upravljanju posjećivanjem na projektnom području između Grada Drniša, TZ grada Drniša, JU Priroda ŠKŽ i JU NP Krka.	✓									
A2	U sklopu Centra za razvoj kompetencija u ruralnom turizmu u Pakovu selu uspostaviti kontakt točku koordinacijskog tijela NATURA DRNIŠ i platformu za razvoj programa i projekata "Život na otvorenom".	✓									
A3	U godišnjim planovima svih partnera planirati provedbu dogovorenih aktivnosti koordinacijskog tijela NATURA DRNIŠ.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
A4	Redovito održavati sastanke koordinacijskog tijela NATURA DRNIŠ.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
A5	Za svaku zonu posjećivanja zasebno razraditi popis željenih pravila ponašanja i uvjeta posjećivanja, te o njima informirati posjetitelje.		✓								
A6	Odlukom o mjerama zaštite i očuvanja ZK Vodeni tok i kanjon Čikole propisati pravila ponašanja posjetitelja.			✓							
A7	Izraditi i održavati prostornu bazu sve postavljene posjetiteljske infrastrukture i signalizacije na projektnom području.		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
A8	Izraditi interpretacijski plan prirodne i kulturne baštine drniškog područja.			✓							
A9	U postojećim smještajnim kapacitetima poticati prilagodbu sadržaja i usluga potrebama posjetitelja čija je primarna motivacija aktivni boravak u prirodi.			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

A10	Poticati organizaciju sportskih i rekreativnih outdoor događanja.			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
A11	Uspostaviti redovno praćenje stanja i funkcionalnosti postavljene signalizacije na projektnom području.			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
A12	Redovno te po potrebi pratiti stanje i sigurnost posjetiteljske infrastrukture na projektnom području.			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
A13	Kroz koordinacijsko tijelo dogovoriti suradnju s JU NP Krka oko uključivanja nekoliko pitanja vezanih uz posjećivanje projektnog područja u anketna istraživanja zadovoljstva i karakteristika posjetitelja koja JU NP Krka redovno provodi.		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
A14	Na godišnjoj razini prikupiti i analizirati podatke među partnerima: broj posjetitelja NP Krka (Roški slap, Visovac); turistički pokazatelji (TZ Grada Drniša), broj posjetitelja ZIP line i dr.		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
A15	Radi procjene utjecaja posjećivanja na prirodne vrijednosti područja prikupljene podatke o posjećivanju analizirati u odnosu na podatke praćenja stanja očuvanosti bioraznolikosti, te temeljem dobivenih rezultata prilagođavati upravljanje posjećivanjem.			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
B	Drniško područje je prepoznato kao destinacija s razvijenom kvalitetnom turističkom ponudom za odmor u području očuvane prirode, autentičnog ambijenta i vrhunske lokalne gastronomije.											
B1	Kroz interpretaciju prirodnih vrijednosti, a na temelju postojeće infrastrukture, kreirati nove itinerare posjeta, željene scenarije posjećivanja, turističke rute i proizvode, različitog trajanja i zahtjevnosti, za različite ciljane skupine posjetitelja.			✓								
B2	Kreirati nove interpretacijske scenarije, utemeljene na prirodnim vrijednostima, za postojeću posjetiteljsku ponudu (npr. zip-line "Sokolov let").			✓								
B3	Izraditi potrebnu dokumentaciju te obnoviti i urediti Napoleonov most i cestu, kao dio međunarodne kulturne turističke rute.				✓							

B4	Urediti pješačku stazu i povezati vodenice u kanjonu Čikole.				✓							
B5	Poticati tržišnu valorizaciju razvijenih itinerara posjećivanja i turističkih ruta koje interpretiraju vrijednosti područja.				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
B6	Redovno održavati svu javnu posjetiteljsku infrastrukturu na projektnom području.		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
B7	Organizirati kampanju za promociju višednevnih kraćih izleta (mini break), u pred i post sezoni, za hrvatsko tržište, usmjerenu na grad Zagreb, s naglaskom na ponudu gastro i kulturnog turizma, prema ciljanoj skupini "empty nesters".			✓		✓		✓			✓	
B8	Organizirati promotivnu kampanju privlačenja izletnika iz susjednih destinacija (rivijera Zadar, Šibenik, Split) tijekom turističke sezone.				✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
C	Drniško područje je prepoznato kao vrhunska destinacija za aktivni i sportsko-rekreativni boravak u prirodi („outdoor“).											
C1	Urediti manje parkiralište i pristupnu točku za silazak u kanjon na ulazu u selu Bašiči.					✓						
C2	Na počecima uređenih pješačkih i biciklističkih staza te na ulazima u kanjon postaviti i održavati jasne informacijske ploče s glavnim pravilima posjeta području.				✓							
C3	Urediti opremiti pješačko-biciklističku stazu od Lišnjaka do planinarskog doma na Promini, uključujući i signalizaciju.	✓	✓									
C4	Urediti hostel u selu Bogatiću Miljevačkom.	✓	✓									
C5	Dopuniti sustav javnih bicikala postavljanjem dva terminala s komunikacijskom jedinicom i 12 bicikala.	✓	✓									
C6	Organizirati kampanju za promociju višednevnih kraćih izleta (mini break), u pred i post sezoni, za hrvatsko tržište, usmjerenu na grad Zagreb, s naglaskom na ponudu				✓		✓		✓			✓

	<i>outdoor turizma, prema ciljanoj skupini "DINKs".</i>												
C7	<i>Sudjelovati na ciljanim sajmovima za aktivni turizam.</i>			✓	✓	✓							
C8	<i>Svake godine organizirati outdoor festival na kojem će se prezentirati outdoor aktivnosti na drniškom području</i>			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
D	<i>Grad Drniš je ishodišna točka za posjećivanje atrakcijskih sadržaja u okruženju.</i>												
D1	<i>Urediti i uspostaviti Centar za posjetitelje (CZP) u Drnišu.</i>				✓								
D2	<i>U prostoru grada oko budućeg CZP i ispostave NP Krka zajednički osmisliti i razvijati informativno-uslužnu zonu za posjetitelje šireg drniškog područja.</i>					✓							

7. Literatura

Državni zavod za statistiku (2019): Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., Šibensko-kninska županija - broj stanovnika po naseljima, <http://www.dzs.hr/>; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine.

Grad Drniš (2017): Projekt NATURA DRNIŠ - Održivi razvoj drniške prirodne baštine pod ekološkom mrežom Natura 2000. Prijavni obrazac, A dio.

Grad Drniš (2017): Projekt NATURA DRNIŠ - Održivi razvoj drniške prirodne baštine pod ekološkom mrežom Natura 2000. Prijavni obrazac, B dio.

Grad Drniš (2019): Službene stranice Grada Drniša. O Drnišu. <https://drnis.hr/o-drnisu/o-drnisu>

Grad Drniš (2019): Sadržaj izrade APUP s analizom postojećih dokumenata. Radni dokument u sklopu izrade Akcijskog plana upravljanja posjećivanjem u okviru projekta NATURA DRNIŠ.

Javna ustanova Priroda ŠKŽ (2014): Plan upravljanja zaštićenim područjima prirode kojima upravlja javna ustanova zaštićene prirodne vrijednosti Šibensko – kninske županije. Šibenik.

Ministarstvo zaštite okoliša i energetike i Hrvatska agencija za okoliš i prirodu (2018): Smjernice za planiranje upravljanja zaštićenim područjima i/ili područjima ekološke mreže. UNDP, Hrvatska.

Radeljak, P. (2015): Dalmatinska zagora u perspektivi razvoja Dalmacije do 2031. godine: primjer grada Drniša. Stručno-znanstveni skup: Gospodarske mogućnosti Zagore i oblici njihova optimalnog iskorištavanja. Lećevice.

Turistička zajednica Grada Drniša (2019). Službene stranice Turističke zajednice Grada Drniša. Djela Ivana Meštrovića. <https://www.tz-drnis.hr/index.php/hr/sto-posjetiti/djela-ivana-mestrovica>

Turistička zajednica Grada Drniša (2019). Službene stranice Turističke zajednice Grada Drniša. Drniška gastronomija. <https://www.tz-drnis.hr/index.php/hr/gastro/drniska-gastronomija>

Turistička zajednica Grada Drniša (2019). Službene stranice Turističke zajednice Grada Drniša. Promina. <https://www.tz-drnis.hr/index.php/hr/sto-posjetiti/promina>

Zakon o zaštiti prirode (2013; 2018) Narodne novine br. 80/2013 i 15/18

Zekanović, H. (2017): Zračna luka Šibenik kao generator turističkog razvoja šibensko-kninske županije. Zbornik radova 3. Međunarodne znanstveno-stručne konferencije „Izazovi današnjice: održivi obalni i pomorski turizam“, str. 540-553. Šibenik.

WYG savjetovanje (2017): Strategije razvoja grada Drniša do 2020. godine.